

**การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา
อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา**

นางสาวสุกัญญา อัจฉิก

**สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544**

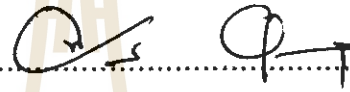
หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาการจัดการและการประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อาจารย์เรืออากาศเอก ประโยชน์ คำสวัสดิ์)

กรรมการสอบ

.....
(อาจารย์พี่ระพงษ์ อูชาตสกุล)

.....
(สุทธิ บุญหมื่นไวย)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่..... เดือน พ.ศ.

น.ส.สุกัญญา อางศึก : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์เรืออากาศเอก ประโยชน์ คำสวัสดิ์, 159 หน้า

สารนิพนธ์ ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามศึกษาดตามหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ โดยมีเนื้อหารายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน
หนองตะคอง หมู่ที่ 1 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา เป็นการศึกษาสภาพชีวิต
ความเป็นอยู่ ของสมาชิกภายในชุมชนเมื่อได้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านฯ ไปประกอบอาชีพ โดยใช้วิธี
ในการดำเนินการวิจัย จากข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลปฐมภูมิ ได้แก่
การเก็บรวบรวมข้อมูลตรงจากกลุ่มเป้าหมาย การเก็บข้อมูลจะเก็บตามแบบ บร. ต่าง ๆ ที่กำหนดมา
12 แบบ วิธีในการเก็บจะมีทั้งการสัมภาษณ์ ใช้แบบสอบถาม หรือด้วยวิธีการสังเกต ผลจาก
การประเมินโครงการในครั้งนี้ทำให้ทราบว่า ด้านการบริหารจัดการกองทุนฯ การดำเนินงานยังไม่
เป็นระบบเท่าที่ควรนัก ,สมาชิกที่นำไปดำเนินการประกอบอาชีพ สามารถมีเงินเลี้ยงดูครอบครัวได้
,หากมีการชำระเงินกู้ที่ตรงเวลา จะทำให้กองทุนดำเนินต่อไปได้อย่างยั่งยืน

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....สุกัญญา อางศึก.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....[Signature].....
ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....[Signature].....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จไปได้ด้วยดี ผู้จัดทำสารนิพนธ์ขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิเช่น

- อาจารย์เรืออากาศเอก ประโยชน์ คำสวัสดิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำสารนิพนธ์
 - คณะอาจารย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำปรึกษาด้านวิชาการ และทำการสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ
 - สำนักงานพัฒนาชุมชน ที่ให้ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ก. ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
 - องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวศาลา ประธานกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวก และขอขอบคุณสมาชิกภายในชุมชน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์
- ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรม และส่งเสริมการศึกษาและสนับสนุนด้านอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีจนทำให้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ประสบความสำเร็จในชีวิต

นางสาวสุกัญญา อาจศึกษา

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1

ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภูมิภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมิน โครงการ	2
3. กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	2
4. วิธีการดำเนินการ	12
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมิน โครงการ	15
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	16
1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	16
2. หลักสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	16
3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	16
4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	17
5. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544	18
6. แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	18
7. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	19
8. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา	22

	หน้า
9. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	24
10. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	25
11. บทความที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านฯ	26
บทที่ 3 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	28
1. รูปแบบการประเมิน	28
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	28
3. ตัวชี้วัดและบริบทที่ศึกษา	37
4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	37
5. เครื่องมือในการประเมินผลโครงการ	39
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
7. การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	42
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	42
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	49
3. ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้	52
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	53
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์	54
บทที่ 5 สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ	57
1. สรุป	57
2. อภิปรายผล	58
3. ข้อเสนอแนะ	59
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
1. แผนภูมิที่ 1.1 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของโพรวัด	6
2. แผนภูมิที่ 1.2 รูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริค	7
3. แผนภูมิที่ 1.3 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตฟเฟิลบีม	7
4. แผนภูมิที่ 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของสตฟเฟิลบีม	9
5. แผนภูมิที่ 1.5 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	11
6. แผนภูมิที่ 2.1 แสดงขั้นตอนการรับรองสถานภาพของกองทุนหมู่บ้าน	20
7. แผนภูมิที่ 2.2 ขั้นตอนการประเมินความพร้อม และจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้าน	21
8. แผนภูมิที่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมิน และประเภทการตัดสินใจ	25

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรแยกตามอายุ	48
2. ตารางที่ 4.2 แหล่งน้ำภายในหมู่บ้าน	48

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยได้ประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจต่อเนื่องมาเป็นเวลาหลายปี ภาคอุตสาหกรรมได้ประสบภาวะการขาดทุนมีการเลิกจ้างงานในหลายหน่วยงานซึ่งเป็นผลให้เกิดการว่างงานของประชาชน บางส่วนกลับถิ่นที่เกิด เพราะไม่มีงานในภาคอุตสาหกรรมทำ รัฐบาลเล็งเห็นถึงการพัฒนาศูนย์พักพิงคนชรา โดยพัฒนาตั้งแต่ระบบรากหญ้า โดยพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง ในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544 นายกรัฐมนตรี พลตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร แลลงนโยบายต่อรัฐสภาถึงแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคม มีสาระดังนี้ “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการหลัก และเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาล ที่ใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจน และรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจน และนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้าง และกระจายโอกาส และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน”

รัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวโดยได้ประกาศให้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งจากการดำเนินงานดังกล่าวข้างต้นนั้น เกือบทุกหมู่บ้านในประเทศไทยได้รับการจัดสรรเงิน 1 ล้านบาท และได้ดำเนินการตามระเบียบของแต่ละกองทุน โดยการบริหารงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการโดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และทางคณะกรรมการกองทุนฯ ได้ร่วมกันจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านขึ้นใช้ในกองทุนหมู่บ้านของตนเอง ซึ่งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง บ้านหนองตะคอง หมู่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับเงินจัดสรร 1 ล้านบาทมาบริหารดำเนินการเรียบร้อยแล้ว ทางกองทุนได้ดำเนินการจัดการบริหารกองทุนฯ จัดสรรเงินให้แก่สมาชิกที่ขอกู้แล้ว ซึ่งได้ทำตามระเบียบของกองทุน จึงนำมาเพื่อทำการศึกษาที่เรียกว่า “การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ต.หนองบัวศาลา อ.เมือง จ.นครราชสีมา”

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1

- 1) การกระจายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) การจัดระบบในการให้สมาชิกขอกู้และคาร์ดิคตามชำระหนี้
- 3) แนวโน้มที่โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง อยู่ยั่งยืน โดยปัจจัยต่าง ๆ

2.2 ศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุนที่มีการกู้เงินจากกองทุน ไปประกอบอาชีพ

- 1) ความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน เมื่อได้รับจัดสรรเงินจากโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ
- 2) อาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน เมื่อสมาชิกได้รับจัดสรรเงินในการดำเนินการสร้างอาชีพ
- 3) การยกระดับฐานะของสมาชิกชุมชน เมื่อมีการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
- 4) ความสามัคคีภายในชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้ามาในหมู่บ้าน .

3. กรอบแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน

3.1 แนวคิดของไทเลอร์ (Tyler's Rationale and Model of Evaluation)

ไทเลอร์ (ซุควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนา, 2545) กล่าวว่า “การประเมิน คือ การเปรียบเทียบพฤติกรรมที่สังเกตได้กับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” มุ่งเน้นทางการประเมินทางการศึกษา ไทเลอร์ได้สรุปความคิดไว้ว่า เกณฑ์ที่ตัดสินความสำเร็จของโครงการ ควรจะพิจารณาจากความสำเร็จของส่วนรวม และมุ่งเน้นที่การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่าการประเมินเป็นความก้าวหน้า (Formative Evaluation)

3.2 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของครอนบาค (Cronbach's Concepts and Model)

การประเมินตามแนวคิดของครอนบาค (ซุควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนา, 2545) คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลและการใช้ข้อมูลนั้นเพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทางการศึกษา โดยได้นำเสนอวิธีการประเมินที่ใช้นอกจากการทดสอบ 4 แนวทาง คือ

- 1) การศึกษากระบวนการ (Process Studies) เป็นการศึกษาสภาพที่เกิดขึ้น ในห้องเรียนที่สามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงรายวิชา
- 2) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) เป็นการพิจารณาศักยภาพของผู้เรียนตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่าเมื่อสิ้นสุดกิจกรรม
- 3) การวัดเจตคติ (Attitude Measurement) เป็นการเน้นความสำคัญของเจตคติของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนการสอน

4) การติดตามผล (Follow up Studies) เป็นการติดตามผลการทำงาน หรือการให้ผู้เรียนได้ประเมินข้อดี – ข้อจำกัดของรายวิชาว่าควรมีการปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างไร

นอกจากนี้ ครอนบาค ยังได้นำเสนอรูปแบบการประเมินที่ใช้ในการเรียนการสอน “Cronbach’s Goal & Side Effect Attainment Model” ที่กำหนดหลักการว่า การประเมินโครงการด้านการเรียนการสอนไม่ควรประเมินเฉพาะจุดมุ่งหมายของโครงการเท่านั้น แต่ควรจะมีการพิจารณาประเมินผลกระทบข้างเคียงที่เกิดจากโครงการด้วย

3.3 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสคริฟเวน (Scriven’s Evaluation Ideologies and Model)

สคริฟเวน (ซุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ,2545) ได้กำหนดความหมายของการประเมิน “การประเมิน เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรวบรวมข้อมูล การตัดสินใจเลือกใช้เครื่องมือ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และการกำหนดตัวชี้วัด และเกณฑ์ในการประเมิน” และมีความพยายามที่จะสร้างแนวคิดและรูปแบบการประเมินที่ผสมผสานแนวคิดของไทเลอร์และครอนบาคเข้าด้วยกัน โดยได้จำแนกประเภทของการประเมินออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.3.1 การประเมินชี้คเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมิน ที่ใช้เป้าหมายของโครงการเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาว่าการดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายของโครงการ หรือไม่โดยแบ่งการประเมินเป็น 2 ระยะ คือ

1) การประเมินระหว่างดำเนินการ (Formative Evaluation) มีเป้าหมายของการประเมินเพื่อหาข้อดี ข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างดำเนินการโครงการ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินการโครงการระยะต่อไป

2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) มีเป้าหมาย คือ ผลผลิตที่เกิดขึ้นเมื่อโครงการสิ้นสุดแล้ว ซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดคุณค่าความสำเร็จของโครงการ ที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงโครงการอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี

3.3.2 การประเมินที่ไม่ชี้คเป้าหมายเป็นหลัก เป็นการประเมินที่ไม่ได้มุ่งเน้นเฉพาะผลผลิตที่เกิดขึ้นตามเป้าหมายเท่านั้น แต่จะนำผลกระทบอื่น ๆ มาร่วมพิจารณาในการตัดสินใจคุณค่าด้วยระบบคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่สามารถรวบรวมสารสนเทศจากกลุ่มเป้าหมายที่มีความซับซ้อน ดังนั้นการประเมินตามแนวทางนี้ควรที่จะมีการออกแบบการประเมินให้มีความยืดหยุ่นในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณค่า อันจะช่วยส่งเสริมให้การประเมินโครงการมีประสิทธิภาพ ในส่วนที่จะใช้ข้อมูลสารสนเทศที่สอดคล้องกับความเป็นจริง

มากกว่า แต่มีความยุ่งยากที่เกิดขึ้น คือ การพิจารณาอย่างครอบคลุมในการดำเนินการโครงการใด ๆ ที่ตัวชี้วัด เกณฑ์ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินจะระบุเป็นแนวทางที่ชัดเจนได้ก่อนข้างยาก

นอกจากนี้ สคริพเวิน ได้จำแนกการประเมินตามสิ่งที่ประเมินออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่

1) การประเมินคุณค่าภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการประเมินคุณค่าของ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับโครงการ อาทิ จุดประสงค์ โครงสร้าง เนื้อหา หรือประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการประเมินวิธีการนี้เป็นการประเมินเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนที่จะ เริ่มดำเนินการ โครงการ

2) การประเมินความคุ้มค่า (Payoff Evaluation) เป็นการประเมินในส่วนของผล ของการดำเนินโครงการมีต่อผู้รับบริการจากโครงการ

3.4 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสเตก (Stake's Countenance Model of Evaluation)

สเตก (ซุควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนา, 2545) ได้กล่าวถึง การประเมิน คือ การเก็บรวบรวม ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายแล้วนำมาจัดให้เป็นระบบที่มีความหมายในการประเมิน

3.5 แนวคิดการประเมินของอัลกิน (Alkin's Concept of Evaluation)

“การประเมิน” ตามความหมายของอัลกิน (ซุควิชาการศึกษาเพื่อพัฒนา ,2545) คือ กระบวนการคัดเลือก การประมวลผลข้อมูล และการจัดระบบสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอ ข้อมูลต่อผู้มีอำนาจการตัดสินใจ หรือใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางในการเลือกการดำเนินการ โครงการซึ่งอัลกิน ได้จำแนกการประเมินตามจุดประสงค์ของการใช้ผลประเมินเป็น 5 ส่วน ได้แก่

1) การประเมินระบบ เพื่อกำหนดจุดประสงค์ของโครงการ เป็นการประเมินก่อนเริ่ม ดำเนินการ โครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

2) การประเมินวางแผนโครงการ เป็นการประเมินเพื่อหาแนวทาง หรือวิธีการที่จะส่งเสริมให้การดำเนินการ โครงการให้บรรลุจุดประสงค์

3) การประเมินระหว่างการดำเนินการ เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาการดำเนิน โครงการ เป็นไปตามแผนที่กำหนดให้หรือไม่ หรือการดำเนินการอยู่ในขั้นตอนที่ควรจะเป็นมากหรือน้อย เพียงใด

4) การประเมินเพื่อพัฒนางาน เป็นการประเมินเพื่อแสวงหารูปแบบ แนวทาง หรือข้อเสนอแนะ ในการที่จะส่งเสริมให้โครงการดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินเพื่อรับ ร่องผลงาน ชุม ชยชัย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ เป็นการประเมินหลังจากสิ้นสุดโครงการ เพื่อตรวจ

สอบผลผลิตกับจุดประสงค์ของโครงการ และประมวลผลข้อเสนอแนะเพื่อรับรอง ปรับเปลี่ยน ยุบหรือขยายโครงการต่อไป

อัลคิน ได้นำเสนอแนวคิดการประเมินที่เป็นระบบ คือ เริ่มต้นตั้งแต่การประเมินจุดประสงค์ จนกระทั่งการประเมินเพื่อปรับปรุงโครงการ ที่เป็นแนวคิดพื้นฐานของการประเมินโครงการแต่ยังขาดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้การเผยแพร่ยังอยู่ในวงแคบ ๆ เท่านั้น

3.6 แนวคิดการประเมินของโพรวัส (Provus's Discrepancy Evaluation)

โพรวัส (ซุควิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ,2545) ได้กล่าวถึงความหมายของการประเมินว่า เป็นการกำหนดเกณฑ์ มาตรฐาน และการค้นหาช่องว่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อใช้เป็นตัวชี้วัดข้อบกพร่องของโครงการ และนำรูปแบบการประเมินความสอดคล้อง ที่เป็นกระบวนการของการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานของโครงการให้มีประสิทธิภาพ

ซึ่ง โพรวัสได้จำแนกขั้นตอนของการประเมินโครงการประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การบรรยายโครงการ เพื่อศึกษารายละเอียดของโครงการที่ต้องการ ประเมิน ได้แก่ ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต
- 2) การประเมินการดำเนินการของโครงการ เพื่อตรวจสอบว่า การดำเนินการของโครงการเป็นอย่างไร และมีอะไรบ้างที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการ
- 3) การประเมินกระบวนการของโครงการ เพื่อตรวจสอบการดำเนินการของโครงการว่าได้รับบรรลุจุดมุ่งหมายในแต่ละส่วนมากหรือน้อยเพียงใด
- 4) การประเมินผลผลิตของโครงการ เพื่อตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นตามจุดมุ่งหมายของโครงการ
- 5) การประเมินค่าใช้จ่ายและผลกำไร เพื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายกับผลที่ได้รับว่ามีความสมเหตุสมผลกันมากหรือน้อยเพียงใด

โพรวัส ได้นำเสนอรูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้อง ดังแผนภูมิที่ 3 ดังต่อไปนี้

S = มาตรฐาน (Standard)

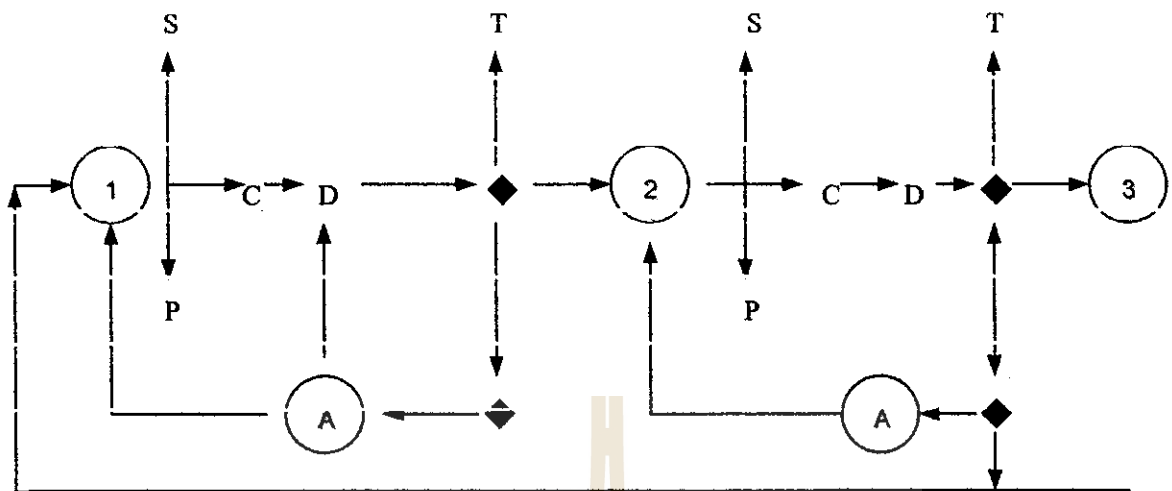
P = การดำเนินงาน (Program Performance)

C = เปรียบเทียบ (Comparison)

D = ไม่สอดคล้อง (Discrepancy information)

T = ยกเลิก (Terminate)

A = การเปลี่ยนแปลง (Alternative)

แผนภูมิที่ 1.1 รูปแบบการประเมินความไม่สอดคล้องของไทรวัส

โดยมีการพิจารณาดังนี้ กิจกรรมที่ 1 (1) จะนำการดำเนินงาน (P) มาเปรียบเทียบกับ (C) กับมาตรฐานงาน (S) ถ้าพบว่าไม่สอดคล้อง (D) จะมีทางเลือก 3 ทาง คือ ยุติโครงการ (T) หรือ มีการเปลี่ยนแปลง (A) หรือกลับไปเริ่มต้นใหม่ หากมีความสอดคล้องก็จะดำเนินในกิจกรรมที่ (2)

3.7 แนวคิดและรูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพตทริก (Kirkpatrick)

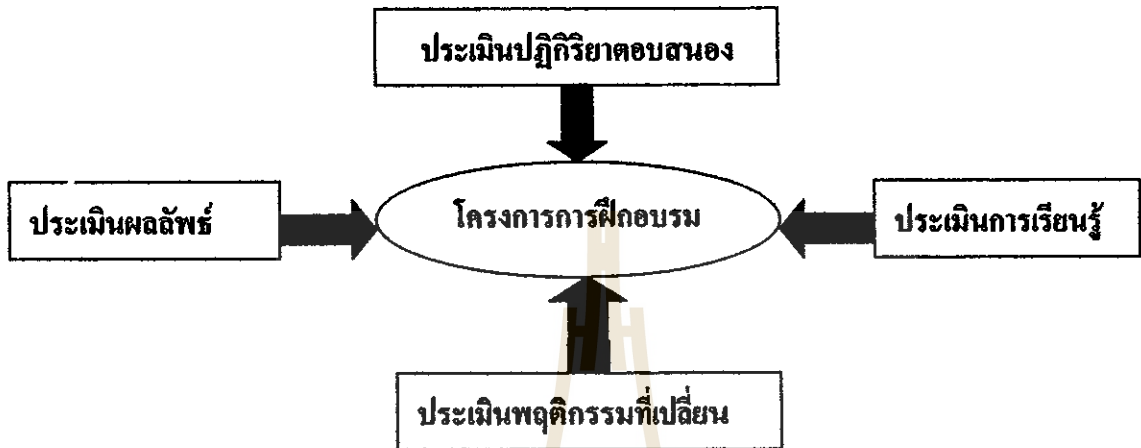
เคอร์ค แพตทริก (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา ,2545) ได้นำเสนอแนวคิดของการประเมินโครงการฝึกอบรมว่า “การฝึกอบรมเป็นการให้ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการฝึกอบรมควรจะได้มีการประเมินผลการฝึกอบรม เพื่อที่จะให้ทราบว่า การจัดการฝึกอบรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้มีประสิทธิภาพเพียงใด” โดยเคอร์ค แพตทริก ได้กำหนดแนวทางของการประเมินโครงการการฝึกอบรม จำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1) ประเมินปฏิกิริยาตอบสนอง (Reaction Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้สึก หรือความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการประเมิน

2) ประเมินการเรียนรู้ (Learning Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้และทักษะที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมโครงการ โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือในการประเมิน

3) ประเมินพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลง (Behavior Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ว่าเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์หรือไม่โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลจาก เพื่อนร่วมงาน หรือผู้บังคับบัญชา เป็นต้น

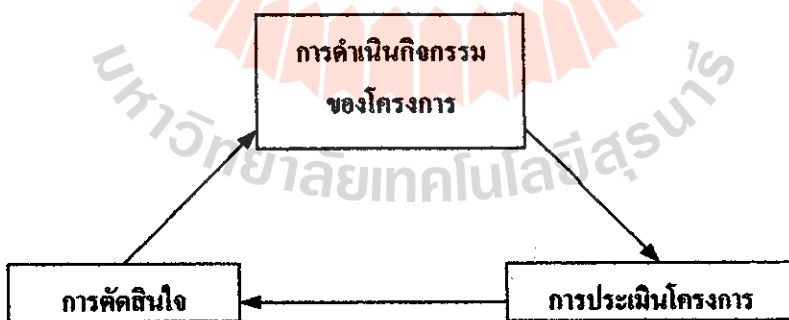
4) ประเมินผลลัพธ์ (Results Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าผลจากการการอบรมก่อให้เกิดการพัฒนาทั้งต่อตนเองและต่อหน่วยงานของตนเองอย่างไร โดยใช้แบบสอบถามหรือการสัมภาษณ์ เป็นต้น

แผนภูมิที่ 1.2 รูปแบบการประเมินของเคอร์ค แพคทริค

3.8 แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545) กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภูมิที่ 1.3 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

สตัฟเฟิลบีม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

และสตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นที่ประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อของรูปแบบการประเมิน ว่า รูปแบบการประเมินแบบซิพพี (CIPP Model)

3.8.2 ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

3.8.3 ประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

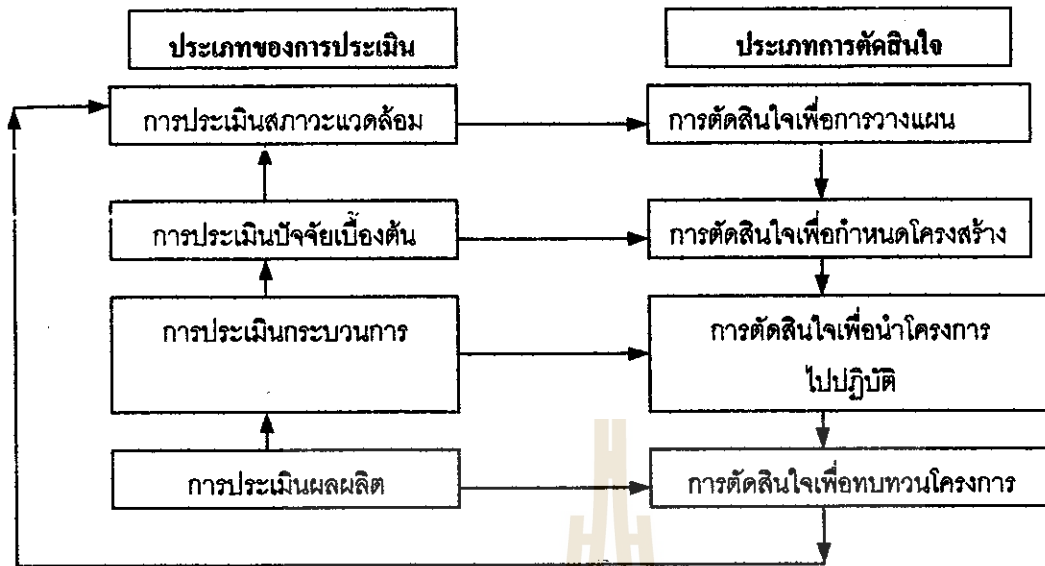
1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณายุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิที่ 1.4

แผนภูมิที่ 1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสัฟเฟิลบีม

สัฟเฟิลบีม และท่านอื่น ๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ ,2544) กล่าวถึงรูปแบบการประเมินแบบ ชิพพ์โมเดล ว่า แบบจำลองประเภทนี้มีใช้เพียงแค่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังประเมินรายละเอียด เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินผลโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลมาปรับปรุง และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการประชุมสิ้นสุดเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ กรอบความคิดในการประเมินแบบชิพพ์ จึงนิยมใช้ เพราะนักประเมินจะได้ทั้งข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการ นับเป็นข่าวสารแบบสะสมเป็นแบบจำลองแบบเข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง

การนำเอาแบบจำลองชิพพ์ไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

- 1) จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
- 2) โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
- 3) โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

แนวคิดเกี่ยวกับประชาสังคม

เสนห์ จามริก (2543) ได้พูดถึงประชาสังคมภาคเกษตรในชนบท หรือประชาสังคมรากหญ้า ที่กำลังก่อตัว อันเป็นผลมาจากปฏิริยาต่อกระแสทุนนิยมโลก และกลุ่มทุนชนชั้นกลางไทย ที่พยายามช่วงชิงฐานทรัพยากร ขบวนการประชาสังคมรากหญ้ามามีส่วนที่จะฟื้นความอุดมสมบูรณ์ฐานทรัพยากร ระบบนิเวศน์ โดยมีใช้เพื่อตนเองในพื้นที่เท่านั้น แต่เป็นการทำเพื่อประโยชน์โดยรวม ดังนั้นในความเห็นของศาสตราจารย์เสนห์ จามริก ให้ความเห็นเกี่ยวกับขบวน

การประชาสังคมนรกกหญา ซึ่งหากพิจารณาถึงปัจจัยที่ประชาสังคมจะก่อตัวและพัฒนาเป็นกระบวนการสังคมที่พลวัตต่อไปนั้น จะมองเห็นประชาสังคมในชนบทที่พยายามสร้างและพัฒนาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) ขบวนการประชาสังคมนรกกหญา จะต้องพยายามแสวงหา หรือสร้างสิ่งทีเรียกว่า “ฐานเศรษฐกิจ” ของตนเองให้ได้ ประชาสังคมจะพัฒนาไปไม่ได้ หากแต่เพียงรวมตัวเพื่อการเรียกร้องขอความช่วยเหลือ แต่จะต้องแสวงหาฐานเศรษฐกิจของตนเองฐานเศรษฐกิจชนบทมิใช่เงินตรา แต่เป็นความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นทรัพยากรธรรมชาติ

2) ต้องเป็นฐานที่พยายามต่อสู้อย่างอิสระเสรี พึ่งตนเองอย่างยั่งยืนภายใต้ฐานทรัพยากรธรรมชาติ

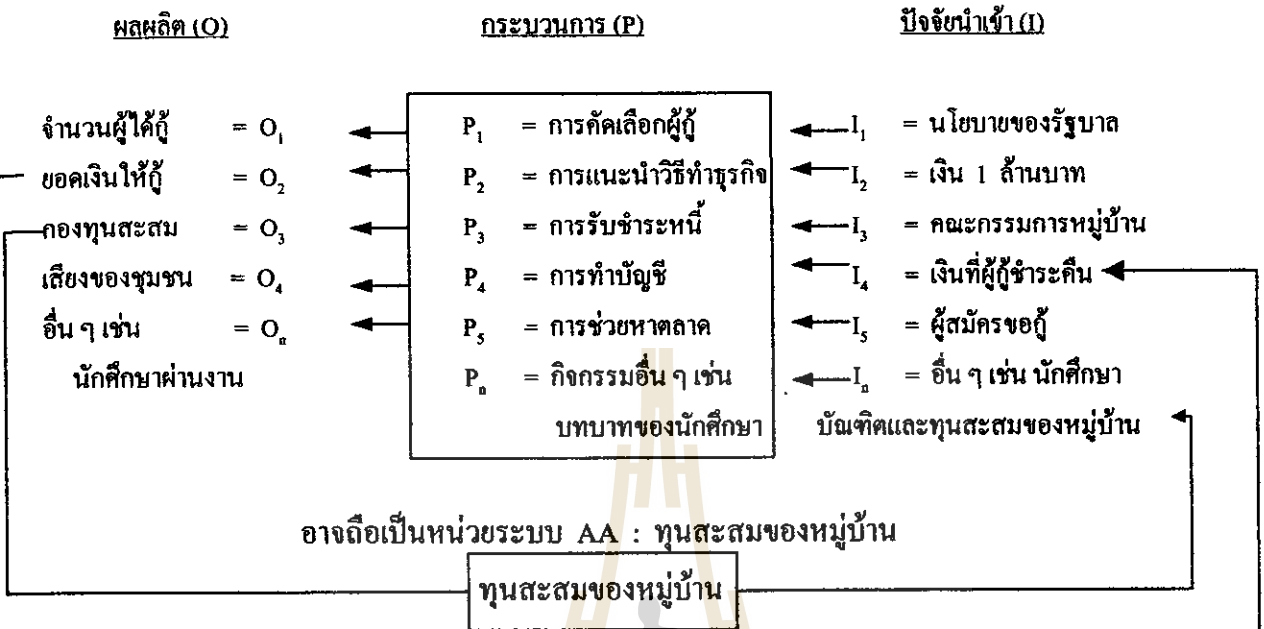
3) การรักษาบูรณภาพของชุมชนท้องถิ่น ความเป็นปึกแผ่น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพึ่งพาอาศัยกัน ความเชื่อมโยงในชะตาชีวิตร่วมกัน ซึ่งการบูรณภาพของชุมชนท้องถิ่นเป็นบูรณภาพประกอบด้วยองค์ความรู้ ซึ่งสามารถคิดค้นและสร้างขึ้นมาได้

ในการจัดทำสารนิพนธ์ ผู้จัดทำสารนิพนธ์ ยึดกรอบแนวคิดทฤษฎี หรือต้นแบบทางความคิด ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ได้แก่ ต้นแบบทางความคิดเชิงระบบทีเรียกว่า “ซิฟพีโมเดล” ตามทีกำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและประเมินโครงการ โดยทีอักษรมีความหมายดังนี้

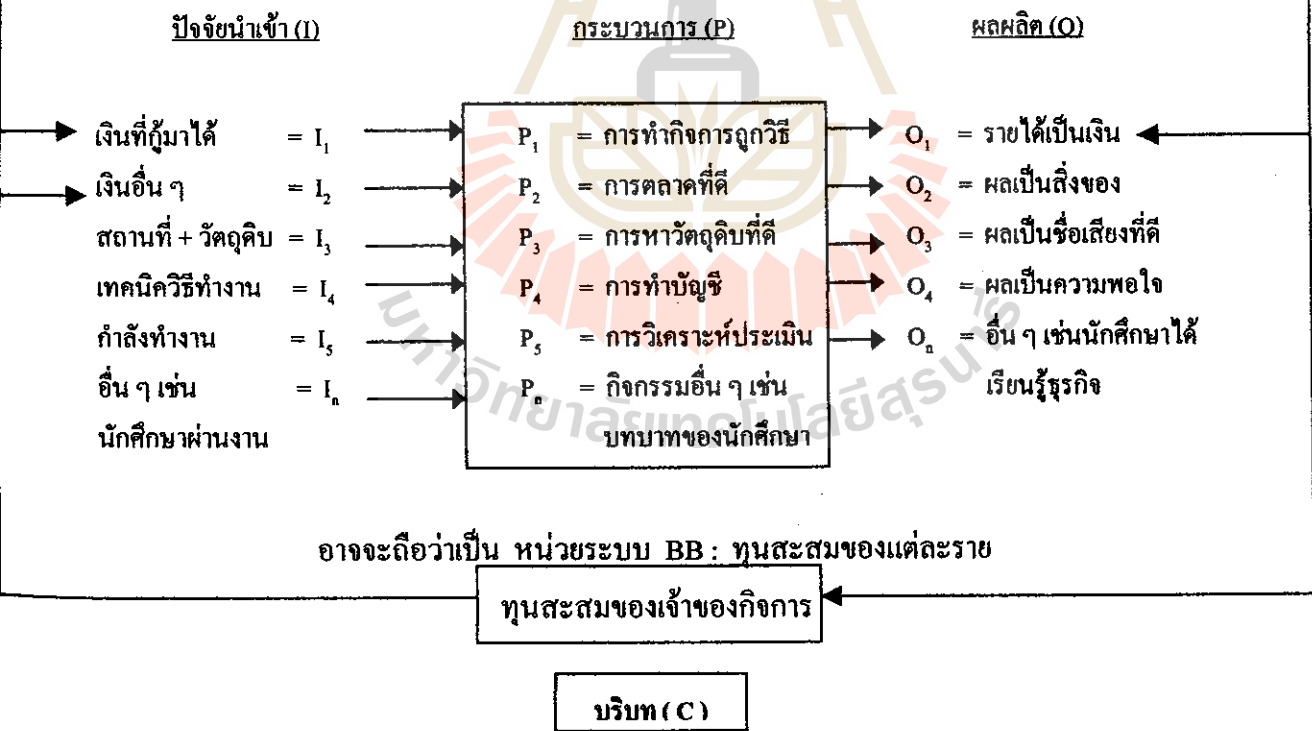
C	ย่อมาจาก	Context	คือ	บริบทของหน่วยระบบ
I	ย่อมาจาก	Input	คือ	ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Process	คือ	กระบวนการของหน่วยระบบ
P	ย่อมาจาก	Product	คือ	ผลผลิตของหน่วยระบบ

แผนภาพแสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของ “ซิฟพีโมเดล” ซึ่งมี ส่วนประกอบดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินการของผู้แต่ละราย (B1...Bn)

แผนภูมิที่ 1.5 ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากแผนภูมินี้ แสดงภาพโดยรวมของการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและผู้กู้จึง

ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นหน่วยระบบ A ได้แก่ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำ ส่งเสริมผู้กู้ โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ AA

ส่วนที่ 2 เป็นหน่วยระบบ B ได้แก่ หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย โดยมีหน่วยระบบสะสมทุนเป็นหน่วยระบบพ่วง คือ หน่วยระบบ BB

สำหรับหน่วยระบบ A มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ มีกระบวนการทำงาน ได้แก่ P ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ และมีผลผลิตได้แก่ตามรายการต่าง ๆ ดังปรากฏในแผนภูมิ

หน่วยระบบ B คล้ายกันกับหน่วยระบบ A คือ เป็นหน่วยระบบของผู้กู้แต่ละคน มีปัจจัยนำเข้า ได้แก่ I ที่จะนำมาประกอบกิจการของผู้กู้แต่ละราย มี P คือ กระบวนการทำอาชีพตามรายการ และมี O ได้แก่ ผลผลิตตามรายการ

ความเชื่อมโยงที่สำคัญของหน่วยระบบ A และ B คือ หน่วยระบบกองทุนเป็นผู้ให้เงินกู้แก่หน่วยระบบ B และอาจจะช่วยหาตลาดจำหน่ายสินค้าบางอย่าง ตลอดจนช่วยหาวิธีแนะนำดำเนินการให้ได้ผลดี ส่วนหน่วยระบบ B เมื่อดำเนินการได้ผลดี ส่งคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยให้กับหน่วยระบบ A

บริบท (C) ในที่นี้หมายถึงบริบทของหน่วยระบบ A และ B เช่น สภาพภูมิประเทศและประชากรของชุมชน ตลอดจนสภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศและนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับกองทุนดังกล่าว

โดยการทำกำประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในครั้งนี้ได้ใช้ระบบ “ชีพท์โมเดล” เป็นโครงสร้างประกอบการประเมินโครงการ

4. วิธีการดำเนินการ

ในการทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ในครั้งนี้ จะต้องมีการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาประกอบการประเมินโครงการ โดยข้อมูลที่ได้จริงจะได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย เอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

4.1 การเลือกกลุ่มเป้าหมาย

วิธีการเลือกกลุ่มเป้าหมายถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญ โดยในการประเมินในครั้งนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้วิธีดังนี้

- 1) การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยการจับฉลาก หรือจากตารางเลขสุ่มจากประชากรที่ได้กำหนดไว้แล้ว
- 2) การสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น (Stratified Random Sampling) เป็นการสุ่มตัว

อย่างที่ได้แบ่งข้อมูลเป็นชั้น ๆ ก่อน แล้วจึงนำการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายมาใช้อีกครั้งหนึ่ง เช่น การแบ่งชั้นตามรายได้ สูง กลาง ต่ำ แต่ละชั้นก็นำประชากร มาสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

3) ตัวอย่างที่ได้มาโดยบังเอิญ (Accidental Samples) เช่นการเจอโดยบังเอิญแล้วมีการพูดคุยกัน และได้ข้อมูลมาบางส่วนได้จับบันทึกไว้

4) ตัวอย่างที่ได้จากการเจาะจง (Quurposive Samples) เป็นการเลือกตัวอย่างตามความพอใจของผู้จัดทำสารนิพนธ์โดยมีการกำหนดกลุ่มไว้ก่อนที่จะมาเก็บข้อมูล

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือในการประเมินที่ใช้ในครั้งนี้ได้แก่ แบบ บร.ต่าง ๆ ,เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านฯ , แบบ จปฐ. , กชช.2ค.

1) แบบ บร. 1 เป็นแบบเก็บข้อมูลภายในหมู่บ้าน ได้แก่ ข้อมูลประชากร รายได้ จำนวนนักเรียน สถานศึกษา การประกอบอาชีพ รายละเอียดภายในหมู่บ้านพื้นฐาน

2) แบบ บร. 2 แบบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

3) แบบ บร. 3 การสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน

4) แบบ บร. 4 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน(สภาวะกองทุนฯในแต่ละเดือน)

5) แบบ บร. 5 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านฯ

6) แบบ บร. 6 แบบรายงานการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงิน

7) แบบ บร. 7 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งทางชุมชนในทัศนะของประชาชน

8) แบบ บร. 8 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

9) แบบ บร. 9 แบบบันทึกสัมภาษณ์

10) แบบ บร. 10 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน

11) แบบ บร. 11 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

12) แบบ บร. 12 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

4.3 การรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสามารถให้ข้อมูลตามตัวชี้วัดที่กำหนด โดยต้องมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ของโครงการที่จะประเมิน

4.3.1 ประเภทของแหล่งข้อมูล คือ

1) แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) คือ ข้อมูลที่สามารถเก็บรวบรวมได้จาก ข้อมูลโดยตรงจากกลุ่มเป้าหมายด้วยตัวเอง

2) แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source) คือ ข้อมูลที่เลือกใช้ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่มีผู้เก็บรวบรวมและสรุปผลไว้แล้ว เช่น เอกสารหลักฐานต่าง ๆ , แบบสำรวจที่มีการรวบรวมข้อมูล การนำข้อมูลมาใช้ต้องมีการตรวจสอบเพื่อสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ และถูกต้อง

แหล่งข้อมูลทั้งสองประเภทนี้ทั้งข้อดีและข้อบกพร่อง คือ ข้อมูลปฐมภูมิจะเป็นข้อมูลที่มีความสอดคล้อง ตรงตามข้อมูลที่ต้องการเป็นปัจจุบัน เช่น การสัมภาษณ์ แบบสอบถาม เป็นต้น ส่วนข้อมูลทุติยภูมิมีข้อดี คือ ความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา และ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น ข้อมูลจาก จปฐ., กชช.2ค เอกสารกองทุนหมู่บ้าน ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน การเลือกข้อมูลจากแหล่งข้อมูล จะต้องพิจารณาจุดประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง และตรงประเด็น

4.3.2 ลักษณะของข้อมูล สามารถจำแนกได้ใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Data) เป็นข้อมูลที่เป็น การเก็บข้อมูลที่เก็บได้เป็นตัวเลข สามารถวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติได้ เช่น จำนวนครัวเรือนในหมู่บ้าน , จำนวนสมาชิกในครอบครัว , สถานศึกษาภายในชุมชน , รายได้ของสมาชิกภายในชุมชน เป็นต้น ซึ่งข้อมูลประเภทนี้อยู่ใน แบบ บร. 1

2) ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) เป็นข้อมูลที่เป็นความคิดเห็น เจตคติ เช่น ความสามัคคีของสมาชิกในชุมชน , ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ อยู่ใน แบบ บร. 2 , บร. 3 , บร. 7 , บร. 9 เป็นต้น

4.3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีวิธีการเก็บหลายวิธีตามแต่ประเด็นที่ต้องการว่าวิธีใดจะเหมาะสมที่สุด โดยผู้เขียนสารนิพนธ์ ได้ใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1) การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสนทนาในประเด็นที่ต้องการข้อมูลโดยตรง เช่น การสอบถามถึงความเข้าใจในกองทุนหมู่บ้านว่าสมาชิกมีความเข้าใจอย่างไร , สัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลเป็นรายกรณีของผู้กู้ ฯลฯ

2) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) คือ การให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถาม ที่ได้จัดทำเป็นข้อ ๆ เมื่อมีการตอบแบบสอบถาม ก็รวบรวมแบบสอบถามคืน แต่ข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนเนื่องจากยังมีความไม่เข้าใจในคำถาม การทำเอกสารที่แจกชำรุด อ่านหนังสือไม่ออก

3) การสังเกต (Observation) บางข้อมูลที่ไม่สามารถสอบถามได้โดยตรง หรือเมื่อสอบถามโดยตรงจะได้ข้อมูลที่ผิดเพี้ยน จะใช้วิธีการสังเกตมิให้รู้ตัว เช่น ในกรณีของผู้เขียนสาร

นิพนธ์จะคอยสังเกตพฤติกรรมของสมาชิกเวลาที่มีการประชุม , จากคำพูดคุยของสมาชิกที่คุยกัน
ในหมู่สมาชิกเอง ซึ่งการสังเกตนี้ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ทราบถึงความคิดเห็นที่แท้จริงของสมาชิก

โดยเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จะมีแบบ บร. ต่าง ๆ เป็นตัวกำหนดเนื้อหาที่
ต้องการทราบ คือ บร.1 – บร.12

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นกระบวนการนำข้อมูลที่ได้เก็บมาจัดกระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ
เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยสถิติเชิงปริมาณที่
ได้นั้นจะนำไปแจกแจงความถี่ ,คำนวณเป็นอัตราร้อยละ ,ฐานนิยม ,มัธยฐาน ส่วนสถิติเชิงคุณภาพ
จะเป็นการเขียนบรรยายเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ จึงต้องนำเอาข้อมูลมาดำเนินการตามขั้นตอน
โดยใช้หลักของตรรกะ เพื่อสรุปข้อมูลที่นำมาอธิบายในประเด็นที่ต้องการได้

4.5 การจัดทำสารนิพนธ์

คือการนำเอาข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมารวบรวมเพื่อจัดทำสารนิพนธ์ โดยมีทั้งหมด 5 บท
สำคัญ เพื่อนำเสนอในสิ่งที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ต้องการที่จะทำการประเมินให้ทราบเป็นลายลักษณ์
อักษร ตามแบบที่ทางโครงการฯ ได้กำหนดรูปแบบ

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการจัดทำสารนิพนธ์ การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ในครั้งนี้ ผู้
เขียนสารนิพนธ์ คาดว่าผลที่จะได้รับจากการทำการประเมิน ที่เป็นประโยชน์ ดังต่อไปนี้

- 1) ทราบว่าในการจัดระบบของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการจัดวางโครงสร้างที่
จะสามารถทำให้กองทุนอยู่ได้อย่างยั่งยืนมากน้อยเพียงใด
- 2) สมาชิกในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หลังจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้เข้า
มาภายในหมู่บ้าน
- 3) เมื่อมีการจัดการบริหารกองทุนที่ดี จะทำให้กองทุนมีแนวโน้มที่จะอยู่คู่กับหมู่บ้านเพื่อ
เป็นกองทุนประจำหมู่บ้านตลอดไป
- 4) เมื่อมีกองทุนฯ เข้ามาภายในหมู่บ้านทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีทุนในการประกอบ
อาชีพที่สนใจขึ้นมาใหม่ตามความถนัด ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นภายในครอบครัว

บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

สารนิพนธ์บทนี้จะขอกล่าวถึงเอกสาร ข้อความที่เกี่ยวข้องที่จะนำมาใช้เป็นแนวทาง และข้อมูลตามหลักวิชาที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่ทำการประเมิน ดังนี้

1. นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่ นายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร แดงต่อรัฐสภาถึงแนวทางการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรม มีสาระดังนี้ “การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการหลักและเร่งด่วนตามนโยบายของรัฐบาลที่จะใช้เป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นรูปธรรมให้ได้ผลชัดเจนและรวดเร็ว ด้วยมั่นใจว่าจะช่วยลดความยากจนและนำไปสู่การสร้างงานสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน โดยรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนทางสังคมเป็นการสร้างและกระจายโอกาสแก่ชีวิตของประชาชน” สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีการจัดตั้งกองทุนนี้ก็คือ ประชาชนจะได้มีโอกาสใช้ภูมิปัญญาและศักยภาพสำหรับก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจที่ใช้ความรู้เป็นฐานของการหารายได้ โดยจัดสรรกองทุนฯ ให้หมู่บ้านละ หนึ่งล้าน บาท เป็นลักษณะเงินทุนหมุนเวียน เป็นแหล่งเงินทุน สร้างโอกาสและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกภายในชุมชน

2. หลักสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ปรัชญาและหลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พอสังเขปดังต่อไปนี้คือ เป็นการสร้างสำนึกความเป็นชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการเกื้อประโยชน์ต่อผู้คือโอกาส มีการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม โดยกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

3. วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อจัดเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ เพิ่มรายได้ ลด

รายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉิน เป็นการสร้างสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เป็นการพึ่งพาตนเองของชุมชน เสริมสร้างการคิดริเริ่ม มีศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งเศรษฐกิจและสังคม

4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพ เสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้าน และชุมชนเมือง จึงได้ออก “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” มีสาระ 9 หมวด

1) หมวด 1 ข้อความทั่วไป เป็นการนิยามศัพท์ ในระเบียบ ฯ นี้

2) หมวด 2 กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง ปรัชญา หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ วัตถุประสงค์ในการดำเนินการ การดำเนินการก่อตั้งกองทุน การจัดสรรเงินให้กับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การเข้าบริหารงานกองทุน ฯ ของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แต่ละกองทุนหมู่บ้าน

3) หมวด 3 คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วย องค์ประกอบของคณะอนุกรรมการ และอำนาจหน้าที่ของคณะอนุกรรมการฯ เช่นการกำหนดแผนปฏิบัติการบริหารจัดการกองทุน สนับสนุน พัฒนาด้านวิชาการ

4) หมวด 4 คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านฯ ว่าด้วยคณะอนุกรรมการดังกล่าวประกอบด้วยใครบ้าง อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสนับสนุนระดับจังหวัด

5) หมวด 5 คณะกรรมการหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีคณะกรรมการกองทุนฯ จากการคัดเลือกโดยสมาชิก โดยมีลักษณะที่ทางกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นผู้กำหนด เป็นที่ยอมรับของประชาชน หลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกให้ทางกองทุนฯ กำหนดตามมติที่ประชุม

6) หมวด 6 กองทุนและสมาชิกกองทุน ว่าด้วย ทรัพย์สินของกองทุน การรับสมาชิกกองทุนฯ การกำหนดคุณสมบัติของสมาชิก เกี่ยวกับการประชุมสามัญ องค์ประชุม ซึ่งทางกองทุนจะเป็นผู้กำหนดให้สมาชิกมาประชุม

7) หมวด 7 การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าด้วยการยื่นขอกู้ยืมของสมาชิกวงเงินที่ทางกองทุนจะสามารถอนุมัติได้ การเปิดบัญชีของสมาชิก การค้ำประกัน อัตราดอกเบี้ย การกำหนดระยะเวลาการชำระคืน

8) หมวด 8 การทำบัญชีและตรวจสอบ ว่าด้วย หลักการทำบัญชีตามหลักเกณฑ์ การให้มีการตรวจสอบภายใน โดยการแต่งตั้งบุคคลที่เห็นสมควรเป็นผู้ตรวจสอบ

9) หมวด 9 บทเฉพาะกาล กล่าวถึงการเรียกประชุมในครั้งแรก การเปิดบัญชีกองทุนฯ ของสมาชิก

5. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

เพื่อให้มีอำนาจ และหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผนนโยบาย และแผนงานในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อดำเนินงานตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังมี 2 หมวดในระเบียบฯนี้ ได้แก่

1) หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึงที่มาของคณะกรรมการฯ ชุดดังกล่าวว่าประกอบด้วยใครบ้าง ปฏิบัติหน้าที่ในส่วนใด การแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ การพ้นตำแหน่งตามวาระ การประชุม อำนาจและหน้าที่

2) หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กล่าวถึง อำนาจหน้าที่ของสำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านแห่งชาติ เช่นการประชุมสัมพันธ์ การประสานงาน รายงานผลการดำเนินงานจัดทำรายงานประจำปี และงานด้านอื่น ๆ

ซึ่งได้มีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบในบางจุด จึงได้มีการจัดทำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544

6. แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ขอกล่าวอ้างถึง หมวดที่ 9 บทเฉพาะกาล ข้อ 41 ใน “ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544” ในวาระแรกในส่วนของหมู่บ้าน ให้ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครอบครัวในหมู่บ้าน เพื่อทำเวทีชาวบ้าน เลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องมีผู้ร่วมประชุมไม่น้อยกว่า สามในสี่ ของครัวเรือนทั้งหมด โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ต้องมีคุณสมบัติตามข้อ 17 ตามระเบียบฯ ที่กล่าวข้างต้น คร่าว ๆ ดังนี้

- 1) มีชื่อในทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี
- 2) เป็นผู้บรรลุนิติภาวะอายุยี่สิบปีบริบูรณ์
- 3) ยึดหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรม ไม่ติดการพนัน ยาเสพติด ไม่มีประวัติเสียทางการเงิน ยึดหลักประชาธิปไตย

- 4) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถ
- 5) ไม่เคยได้รับโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษโดยประมาท
- 6) ไม่เคยถูกพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด และรอกำหนดโทษ
- 7) ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก จากราชการ องค์กรอิสระ รัฐวิสาหกิจ

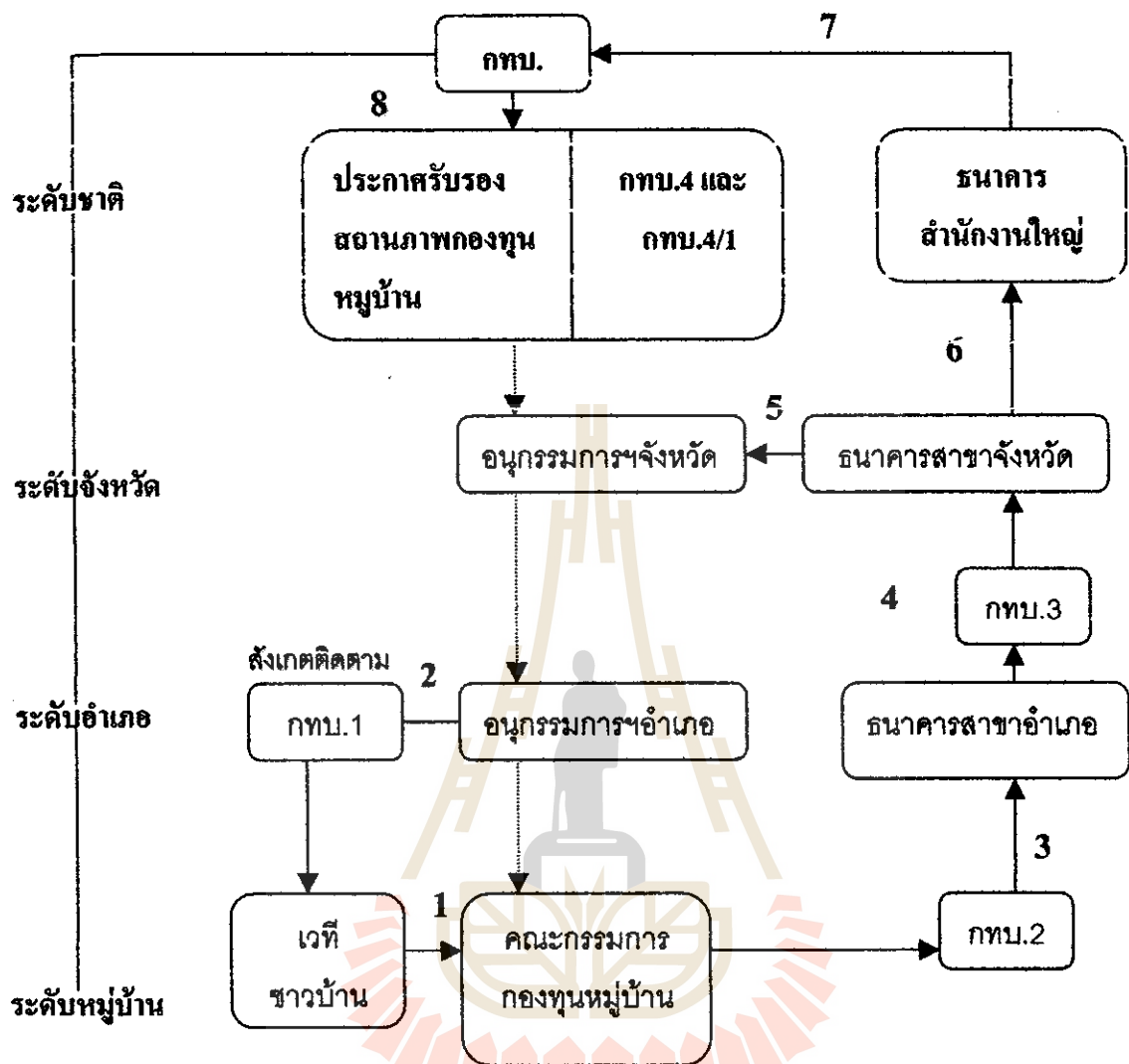
เนื่องจากทุจริตต่อหน้าที่

- 8) ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
- 9) ไม่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการ

7. แบบคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

7.1 ขั้นตอนการรับรองสถานภาพกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนการรับรองสถานภาพกองทุนหมู่บ้าน จะเริ่มจาก มีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ โดยคณะอนุกรรมการฯ ระดับอำเภอเข้าร่วมสังเกตการณ์ ให้คำปรึกษา แนะนำ และบันทึกแบบ กทบ.1 เมื่อได้คณะกรรมการที่สมาชิกกองทุนเป็นผู้เลือก ให้คณะกรรมการชุดดังกล่าว ยื่นคำร้องขอขึ้นทะเบียนฯ ตามแบบ กทบ.2 ต่อธนาคารออมสิน หรือ ธกส. ในกรณีที่ไม่มีธนาคารออมสินตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอ โดยทางธนาคารที่รับเรื่อง จะส่งแบบ กทบ. 3 ให้กับธนาคารสาขาจังหวัด จัดส่ง กทบ. 3 ให้กับคณะอนุกรรมการฯ ระดับจังหวัด และธนาคารสาขาใหญ่ ทางธนาคารสาขาใหญ่จัดส่ง กทบ.3 ให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จัดทำประกาศรับรองสถานภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ตามแบบ กทบ.4 และ กทบ.4/1 ดังเช่นแสดงในแผนภูมิที่ 2.1

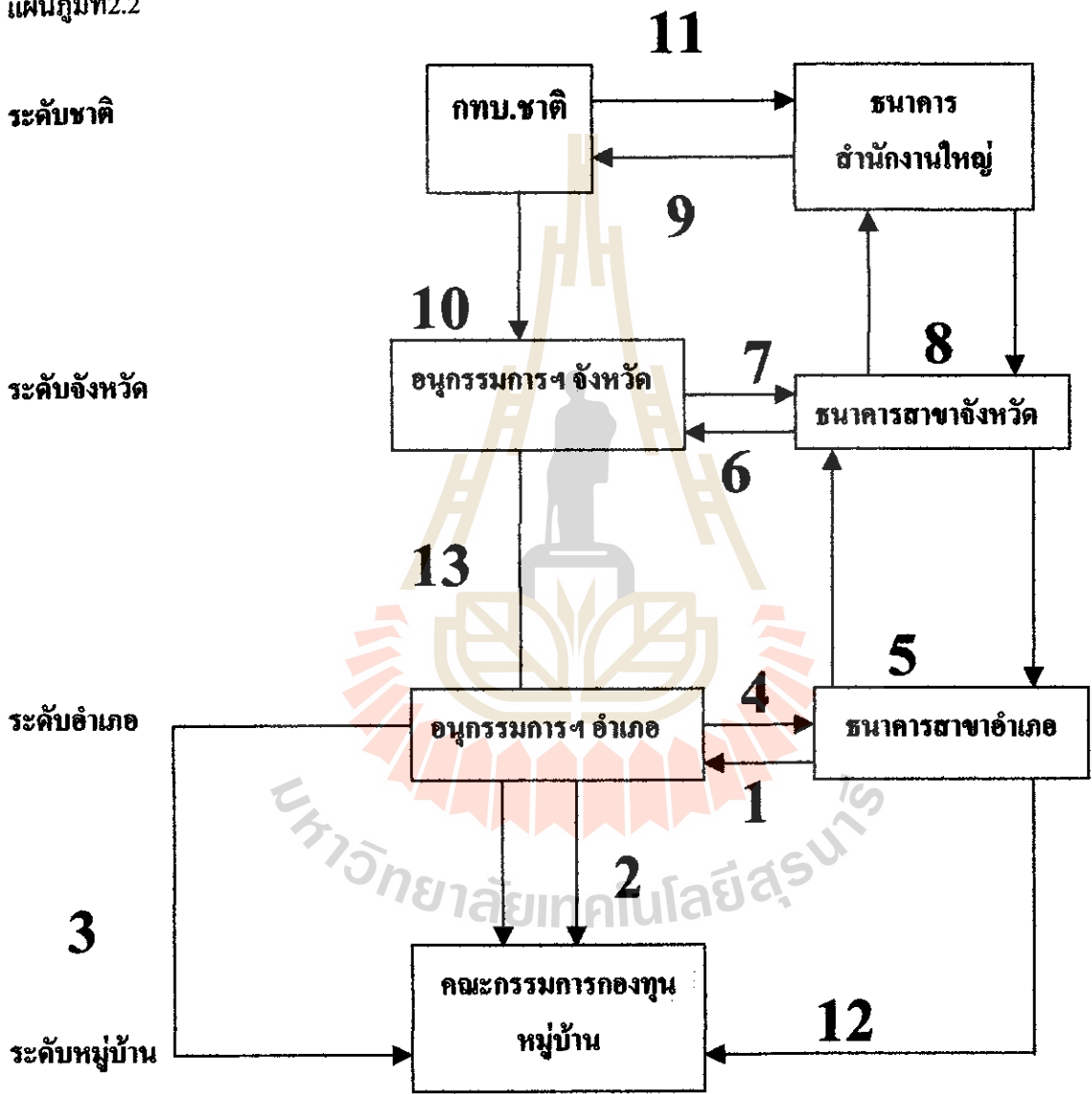
แผนภูมิที่ 2.1 แสดงขั้นตอนการรับรองสถานภาพของกองทุนหมู่บ้าน

7.2 ขั้นตอนการประเมินความพร้อมและจัดสรรเงินของกองทุนหมู่บ้าน

ขั้นตอนในการประเมินความพร้อมและจัดสรรเงินของกองทุนหมู่บ้าน จะเริ่มจาก

ธนาคารสาขาตรวจสอบข้อมูลในแบบ กทบ.2 และส่งข้อมูลให้คณะกรรมการฯ ระดับอำเภอ คณะอนุกรรมการฯ ประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านร่วมกับชุมชน ตามแบบ กทบ.5 และแจ้งผลการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านฯ ตามแบบ กทบ.5 ให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ ทราบ และคณะอนุกรรมการฯ ระดับอำเภอนำแบบ กทบ.6 พร้อมลงนามรับรอง ส่งมอบให้กับธนาคารสาขาอำเภอ เพื่อบันทึกลงในอินเทอร์เน็ตแจ้งให้ธนาคารจังหวัดทราบ ธนาคารจังหวัดสรุปผลการประเมินความพร้อม (กทบ.6) ทางอินเทอร์เน็ตทุกวันสิ้นวันทำการเพื่อมอบให้คณะอนุกรรมการฯจังหวัด ให้ความเห็นผลการประเมินส่งให้กับธนาคารสาขาจังหวัดเพื่อบันทึกส่ง

ธนาคารสำนักงานใหญ่ ให้จัดส่ง กทบ.6 ให้กับ กทบ.ชาติ พิจารณาอนุมัติเงินอุดหนุนแก่กองทุนหมู่บ้าน และแจ้งผลการอนุมัติให้คณะกรรมการฯจังหวัด กทบ.ชาติจะแจ้งธนาคารสำนักงานใหญ่ เพื่อโอนเงินให้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ โดยการโอนผ่านธนาคารสาขาอำเภอทางคณะกรรมการฯจังหวัด แจ้งผลการอนุมัติตามลำดับ ให้คณะกรรมการกองทุนฯ ทราบ ดังแผนภูมิที่ 2.2

แผนภูมิที่ 2.2 ขั้นตอนการประเมินความพร้อมและจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้าน

8. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

การก่อตั้งกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง เพื่อส่งเสริมและสร้างนิสัยการออม เสี่ยงละเอื้ออาหาร เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกส่วนรวม และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้การบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง มีประสิทธิภาพ จึงได้จัดทำระเบียบดังมีเนื้อหาสาระดังนี้

8.1 ที่ตั้งของกองทุนหมู่บ้าน ฯ ณ บ้านเลขที่ 54 บ้านหนองตะคอง หมู่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

8.2 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้แก่สมาชิก ส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ หรือเงินรับฝาก เป็นการบริการเงินกู้ให้กับสมาชิก และพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม คือมีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่ฉ้อฉลไม่ขโมย รู้รักสามัคคี

8.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง ประกอบด้วยคณะกรรมการทั้งหมด 11 ท่าน ซึ่งมาจากการคัดเลือกและเลือกตั้งโดยสมาชิกภายในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความรับผิดชอบในการบริหารกองทุนฯ เป็นที่ยอมรับของสมาชิกภายในชุมชน

หลักเกณฑ์ และวิธีการเลือกตั้ง ให้มีการสมัคร หรือเสนอชื่อในที่ประชุม ถ้ามีผู้สมัคร หรือมีผู้ถูกเสนอชื่อเกินจำนวนคณะกรรมการที่จะมีได้ ให้มีการลงคะแนนเลือกโดยสมาชิก จะใช้วิธีลับหรือวิธีเปิดเผย ให้เป็นไปตามมติของที่ประชุมในแต่ละคราว

จัดประชุมคณะกรรมการฯ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ถ้ามีความจำเป็นก็สามารถเรียกประชุมได้ โดยการประชุมต้องมีการเข้าร่วมเกินกึ่งหนึ่งของจำนวนคณะกรรมการฯ ทั้งหมด

8.4 กองทุนและสมาชิกกองทุน

8.4.1 กองทุนอาจประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินดังนี้

- 1) เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- 2) เงิน/ทรัพย์สินที่มีผู้บริจาค
- 3) เงินกู้ยืม
- 4) ดอกผล/ประโยชน์ที่เกิดจากกองทุน
- 5) เงินฝากสัจจะ/เงินรับฝาก
- 6) เงินค่าหุ้น
- 7) ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 8) เงินสมทบจากกลุ่ม,องค์กร

9) ทรัพย์สินอื่น ๆ

ในขั้นต้นกองทุนกำหนดจำนวนหุ้นทั้งสิ้น 3,000 หุ้น ๆ ละ 10 บาท การกำหนด
ลด / เพิ่มได้ปีละหนึ่งครั้งในที่ประชุมสามัญ

8.4.2 สมาชิกกองทุน ประกอบด้วยบุคคลธรรมดา ที่มีชื่อในทะเบียนบ้านไม่น้อย
กว่า หกเดือน แต่ต้องพักอาศัยภายในหมู่บ้านด้วย มีคุณสมบัติโดยสรุปดังนี้ มีนิสัยอันดีงาม มี
ความรู้ความเข้าใจ เห็นชอบในหลักการของกองทุน และสนใจในกิจกรรม พร้อมปฏิบัติตามระเบียบ
ฯ ที่ทางกองทุนได้จัดทำ ถือหุ้นอย่างน้อย 10 หุ้น แต่ไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมด มี
เงินฝากสัจจะไม่น้อยกว่าเดือนละ สิบบาท แต่ไม่เกินเดือนละห้าร้อยบาท ทุกเดือน คณะกรรมการ
กองทุนฯ ให้การเห็นชอบ

8.4.3 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก ขึ้นสมัครได้ที่ กองทุนหมู่บ้านฯ โดยสมัครได้ทั้ง
บุคคลธรรมดา และแบบกลุ่ม ตามวันเวลาที่ทางกองทุนหมู่บ้านฯ กำหนด โดยคณะกรรมการเป็นผู้
พิจารณารับเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม เมื่อรับเข้าเป็นสมาชิก คณะกรรมการฯ จะแจ้งให้ชำระค่า
ธรรมเนียมแรกเข้า ยี่สิบบาท และชำระค่าหุ้นภายใน 7 วัน นับแต่วันที่แจ้งเข้าเป็นสมาชิก จะมี
การจัดให้ประชุมสามัญผู้ถือหุ้น และสามารถเรียกประชุมได้เมื่อมีเหตุจำเป็น โดยต้องมีสมาชิกเข้า
ร่วมกึ่งหนึ่ง และมีคะแนนเสียงคนละ หนึ่งเสียง

8.5 การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

8.5.1 ขั้นตอนการอนุมัติเงินยืมให้กับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน

หลักการอนุมัติมีดังนี้ โดยสมาชิกกองทุนฯ ขึ้นคำขอกู้ แล้วคณะกรรมการ
พิจารณาว่าจะอนุมัติ หรือไม่อนุมัติ กรณีไม่อนุมัติ จะแจ้งให้ทบทวนข้อบกพร่อง ในกรณีที่อนุมัติ
จะแจ้งให้สมาชิกทราบเพื่อให้สมาชิกที่ได้รับอนุมัติมาทำสัญญา กับทางกองทุนฯ โดยทางกองทุนฯ
จะส่งสำเนาการขอกู้ และบันทึกเห็นชอบส่งให้ทางธนาคาร สมาชิกเปิดบัญชีเพื่อใช้เป็นบัญชีเพื่อ
โอนเงินเข้า แล้วนำเลขที่บัญชีออมทรัพย์ฯ แจ้งต่อทางคณะกรรมการกองทุนฯ โดยธนาคารจะเป็น
ผู้โอนเงินให้กับสมาชิกตามที่ทางกองทุนฯ ได้แจ้งไปทางธนาคาร

8.5.2 หลักเกณฑ์การพิจารณาเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ 1 ตำบล
หนองตะคอง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

สมาชิกจะต้องเขียนคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจน โดย
โครงการต้องสามารถดำเนินการได้จริง มีความคุ้มค่ากับการลงทุน โดยการอนุมัติจะอนุมัติไม่เกิน
รายละเอียดสองหมื่นบาท หากมีการอนุมัติมากกว่านี้ต้องมีการเรียกประชุม กรณีฉุกเฉิน จะอนุมัติตาม
เหตุผลอันสมควร โดยอนุมัติไม่เกินรายละเอียดห้าพันบาท ทางกองทุนฯ จะส่งคณะกรรมการอย่าง
น้อยสองคน เป็นผู้แทนการทำสัญญา ในกรณีที่ได้รับอนุมัติให้ผู้ขอกู้เปิดบัญชีกับทางธนาคารที่

ทางกองทุนฯ กำหนด ในการชำระเงินกู้ ทางคณะกรรมการกองทุนฯ จะเป็นผู้ออกหลักฐานในการนำส่งธนาคาร โดยจะนำใบเสร็จจากทางธนาคารมาแจ้งกับทางกองทุนฯว่าได้ไปชำระเงินแล้ว ทางกองทุนฯจะออกใบเสร็จรับเงินให้ หากผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระเงินพร้อมดอกเบี้ยตามกำหนด ให้ผู้กู้เสียค่าปรับ เป็นรายเดือนร้อยละสองบาทต่อเดือน ในกรณีที่นำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ คณะกรรมการมีอำนาจเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยที่ค้างคืน ได้เต็มจำนวนทันที

9. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

แบบจำลองชีพพีโมเดลเป็นการประเมินถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ และยังประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ โดยเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยเพื่อนำผลมาปรับปรุง และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการเพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เป็นการช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติ จึงเป็นที่นิยม

สตีฟเฟิลบีม (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545 : 89-91) ดังนี้ “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ และนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

แบบจำลองชีพพีจะมีการประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการประเมิน เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมิน เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

4) การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation : P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการ

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

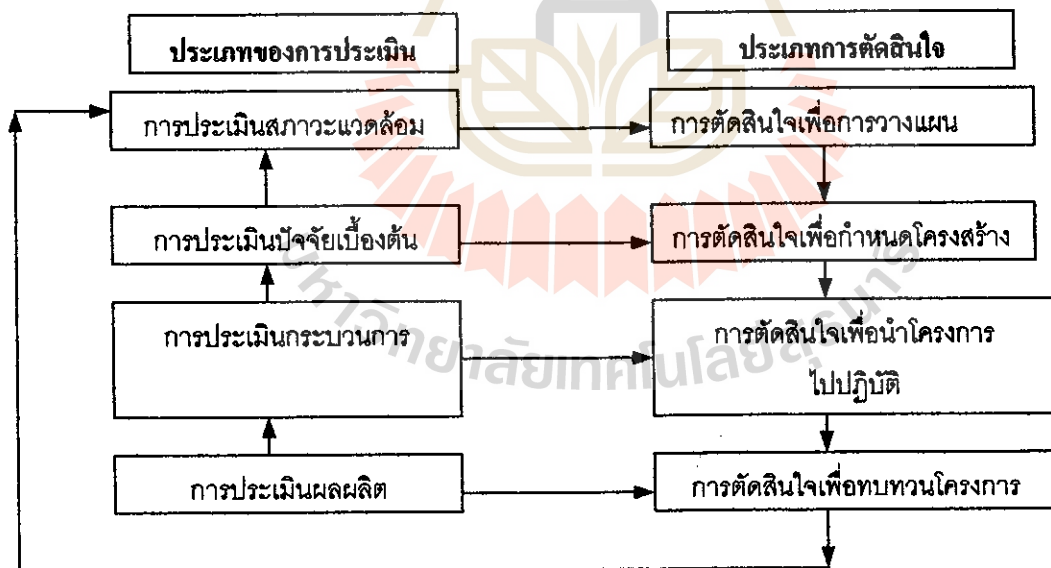
1) การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planing Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดจุดประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินการ

2) การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น ที่ได้นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้างของแผนงาน และขั้นตอนของการดำเนินการของโครงการ

3) การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ เพื่อพิจารณาควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนและปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น เพื่อพิจารณายุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายโครงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่อไป

และสตีฟเฟิลบีม ได้นำเสนอแผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจและประเภทของการประเมินกับการตัดสินใจ ดังแผนภูมิตี่ 2.3

แผนภูมิตี่ 2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทการประเมินและประเภทการตัดสินใจ

10. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นโครงการที่สนับสนุนให้ทางกองทุนฯ มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการที่ดีขึ้น เพื่อนำสู่การพัฒนาที่เข้ม

แจ้งโดยให้นักศึกษาได้เรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ โดยศึกษาจากพื้นที่จริง 80 % โดยมีหลักสูตรมุ่งเน้นที่การบริหาร พัฒนาการประเมิน ระบบบัญชี นักศึกษาจะเข้าไปยังหมู่บ้านทั้งที่ได้รับความจัดสรรแล้วและยังไม่ได้รับการจัดสรร เพื่อให้เกิดการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

เป้าหมาย คือ ให้การดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีประสิทธิภาพ ผู้กู้สามารถนำเงินไปพัฒนาชีวิต และทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพัฒนาท้องถิ่นของตนเองจึงถือว่าเป็นโครงการที่มีประโยชน์

11. บทความที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้านฯ

(อเนก นาคนุกร, www.thairakthai.ro.th) วันที่ 16 มิถุนายน 2544 วันที่จิตวิญญาณที่เรากำลังจะประสานดีกัน อย่างที่ท่านอาจารย์ประเวศ ได้กล่าว จะเป็นการเปิดหน้าใหม่ที่รวมกำลังคนทั้งประเทศ จากภาคประชาชน ร่วมมือกับรัฐบาล นักการเมือง และรัฐสภา ก่อให้เกิดการกระตุ้นให้ชุมชนประมาณเกือบ 80,000 ชุมชนทั่วประเทศ ลุกขึ้นมาอกบฏเศรษฐกิจฐานราก พลิกความรักความสำนึกที่มีต่อลูก ต่อหลาน และความรู้ดีกลีๆ ที่หวงแหนแผ่นดินเล็ก ๆ ที่พวกโอบอ้อมชีวิตซึ่งกันและกัน

การอกบฏเศรษฐกิจฐานล่างครั้งนี้ ทั้งหมดทำเพื่อเปลี่ยนโครงสร้างของประเทศ ไม่ใช่ทำเพื่อแก้ปัญหากันแค่รัฐบาลนี้ ถ้าเราตั้งใจอย่างที่ท่านประเวศพูด เป็นการปฏิรูปโครงสร้างใหญ่ของประเทศที่สำคัญมาก

เรื่องที่สำคัญมากคือจิตวิญญาณของคนไทยทั่วประเทศมีจริงมีอยู่ และสืบสาน และกำลังขยายผล

เรื่องที่สอง เรากำลังเปลี่ยนโครงสร้างเอาภูมิปัญญาของแผ่นดินเรากลับมาใช้ใหม่และก้าวทันโลกให้ได้ และต้องปรับตัวคิดใหม่

เรื่องที่สาม เรากำลังเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารประเทศ เป็นประชารัฐบาล เป็นรัฐของประชาชน เป็นความมหัศจรรย์ที่จะเกิดขึ้นในประเทศของเรา ถ้าทำได้จะเป็นแบบอย่างของโลก

เรากำลังทำให้ชุมชนฐานล่างก่อตัวของเขาเอง ตามธรรมชาติที่เขาอยากจะเป็นร่วมกันและมีรัฐซึ่งเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่หนุนเสริมเข้ากันอีก

(เจด็จ อินสว่าง, www.thairakthai.ro.th) กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะไม่ใช่เป็นเรื่องของเครื่องมือในการใช้เงินอย่างเดียว แต่จะเป็นเวทีสอนการบริหารการเมืองภาคประชาชน เป็นเวทีของการบริหารราชการจัดการแบบมีส่วนร่วม เป็นเวทีของการร่วมคิดร่วมทำ คือ สิ่งที่เราควรทำดังต่อไปนี้ ในฐานะภาคราชการ

- 1.1 เกื้อกูล โดยไม่ก้าวถ่าง
- 1.2 ช่วยเหลือ แต่ไม่แทรกแซง
- 1.3 แนะนำ เมื่อได้รับการร้องขอ
- 1.4 ติดตามให้กำลังใจ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน

เพื่อให้พลังของสี่ประสานเกิดเป็นพลังแผ่นดิน ถ้าทำได้อย่างนี้กองทุนหมู่บ้านจะเป็นพลังขับเคลื่อนไปข้างหน้า กองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สร้างความเจริญรุ่งเรืองให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน แล้วจะเชื่อมโยงต่อกับนโยบายของรัฐบาลในเรื่องอื่นอีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ เรื่องของการป้องกันการปราบปรามปัญหาเสพติด เรื่องของศูนย์พัฒนาครอบครัวในชุมชน เรื่องของการสร้างสิ่งแวดล้อมให้ยั่งยืน เรื่องของการสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

สารนิพนธ์ฉบับนี้จะขอกล่าวถึง รูปแบบในการประเมินเชิงระบบ กลุ่มประชากรที่จะใช้ในการประเมิน คิวชีว์คและบริบทที่จะศึกษา เครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิธีการในการเก็บข้อมูล รวมถึง การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับมาสรุปเพื่อให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น จะนำเสนอ ดังนี้

1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการเป็นการประเมินเชิงระบบ System theory , System Approach ซึ่งประกอบด้วย 4 ระบบ คือ

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) หรือสภาพแวดล้อมรอบๆ หน่วยระบบ กองทุนหมู่บ้าน

1.2 ประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการ กองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

ในการทำการประเมินในครั้งนี้ ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้นำเอาการประเมินแบบชีพท์โมเดล มาใช้สำหรับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการหาข้อมูลในการทำการประเมิน ได้แก่ สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกภายในชุมชน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 ตำบลหนองบัวศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

2.1 “ประชากร” (Population) ที่ใช้ในการประเมินในครั้งนี้ มีความหมายว่า (ชุดวิชาวิจัย ชุมชน, 2544:174-178) กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย อาจเป็นบุคคล องค์กร หน่วยการ

ปกครอง หรือทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ซึ่งสามารถมองเห็นและรับรู้ได้ จัดแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ประชากรแบบจำกัด (Finite Population) แจกแจงประชากรได้แน่นอน
- 2) ประชากรไม่จำกัด (Infinite Population) ไม่สามารถแจกแจงนับเป็นจำนวนที่แท้จริง

2.2 “กลุ่มตัวอย่าง” (Sample or Sampling Group) หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากร มาเป็นตัวแทนของประชากรที่จะศึกษา ผลการศึกษาที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง ย่อมเป็นผลการศึกษาจากประชากรด้วยเช่นกัน มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- 1) วิธีสุ่มตัวอย่างจากประชากร
- 2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

การดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถทำได้ 2 แนวทาง คือ ศึกษาทุกหน่วยของประชากร (Census) เก็บข้อมูลจากทุกหน่วยโดยไม่มีข้อยกเว้น และศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง (Sample Survey) มีการกำหนดประชากรที่จะศึกษาไว้ชัดเจนแล้วซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดี

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากรได้ 2 วิธี ได้แก่ การเลือกโดยใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Probability Sampling) และการเลือกโดยไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling)

กลุ่มตัวอย่างในการทำการประเมินในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ, ผู้นำชุมชน, สมาชิกภายในชุมชน ทั้งที่เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และสมาชิกภายในหมู่บ้านทั่วไป

ตัวแปรและตัวชี้วัดในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variable) คือ (ชุดวิชาวิจัยชุมชน, 2544 :163-165) สิ่งทีศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ ตัวอย่างตัวแปรที่นำมาศึกษา ได้แก่ เพศ รายได้ การศึกษา อาชีพ เจตคติ ฯลฯ ค่าตัวแปรซึ่งแตกต่างกันไปตามลักษณะ เรียกสิ่งที่มีค่าเดียวว่า ค่าคงที่ (Constant) สิ่งที่มีค่าเปลี่ยนแปลงหลายค่า หรือมีค่าไม่คงที่ เรียกว่า ตัวแปร (Variable)

ตัวชี้วัด (Indicators) คือ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2544 :66) ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษา มีทั้งลักษณะในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ

- 1) การกำหนดค่าตัวชี้วัดเชิงปริมาณ การกำหนดค่าที่เป็นตัวเลข โดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย เช่น ร้อยละ อัตราส่วน จำนวน ค่าเฉลี่ย
- 2) การกำหนดค่าตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการระบุนามคิดเห็นของรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล

โดยได้จำแนกการประเมินชีพโฟมเคลตามตัวชี้วัดดังนี้

Context Evaluation = C (การประเมินบริบท หรือการประเมินสถานะแวดล้อม)

Input Evaluation = I (การประเมินปัจจัยนำเข้า)

Process Evaluation = P (การประเมินกระบวนการ)

Product Evaluation = P (การประเมินผลผลิต)

การประเมินบริบท (Context Evaluation) มีตัวชี้วัดดังนี้

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
1. ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดตั้งชุมชน 2. ผู้ร่วมตั้งชุมชน อพยพมาจากไหน 3. สภาพภูมิศาสตร์ของชุมชน 4. อาชีพเดิม,อาชีพปัจจุบัน อาชีพใหม่ 5. ด้านสาธารณสุขไปไกลภายในชุมชน 	ผู้นำชุมชน	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. พูดคุยกับสมาชิกชุมชน
2. ภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ที่ตั้งของหมู่บ้าน 2. อาณาเขตติดต่อ 3. แผนที่ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาจากเอกสาร 2. สัมภาษณ์ผู้นำ,ผู้อาวุโส 3. สังเกต
3. เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> 1. อาชีพของประชากร 2. จำนวนร้านค้า 3. โรงงานอุตสาหกรรม 4. โรงเรียนในเขตบริการ 5. สถานีอนามัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. อนามัยตำบล 3. พัฒนาการตำบล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ศึกษาจากเอกสาร 2. การสำรวจ 3. การสังเกต
4. วัฒนธรรมประเพณี	<ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนวัด 2. จำนวนพระ ,เณร 3. ภาษาพื้นบ้าน 4. ประเพณี 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต

การประเมินบริบท (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
5. โครงสร้างพื้นฐาน	1. จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ หอกระจายข่าว สระน้ำ 2. ทรัพยากรที่เป็นสาธารณะ	1. ผู้นำชุมชน 2. หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1 2. สังเกต
6. ข้อมูลผู้นำชุมชน	1. ประวัติของผู้นำชุมชน 2. กลุ่มต่าง ๆ	1. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์แบบ บร.1 2. เอกสาร
7. ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกันและกัน 4. การยกย่องการทำความดี 5. โอกาสทางการศึกษา 6. ครอบครัวมีอาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ความอบอุ่นของครอบครัว 8. การรับฟังความคิดเห็น 9. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 10. การรวมกลุ่ม 11. ผู้นำที่มีความยุติธรรม 12. การแก้ไขปัญหาของชุมชน	1. สมาชิกภายในชุมชน	1. แบบสัมภาษณ์ บร.2 2. การสังเกต
8. อาชีพ	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ปัญหาในการประกอบอาชีพ	สมาชิกที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์แบบ บร.11 2. สัมภาษณ์แบบ บร.6
9. รายได้ครอบครัว	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ปัญหาในการประกอบอาชีพ 3. รายได้ของครอบครัว	สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินแล้ว	แบบสัมภาษณ์ บร.11

การประเมินบริบท (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
10.หนี้สินของครอบครัวก่อนได้รับเงินกองทุนฯ	1.หนี้สินก่อนกู้เงินกองทุน 2.แหล่งเงินกู้	สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินแล้ว	แบบสัมภาษณ์ บร.11

การประเมินปัจจัยนำเข้า

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
1.ระเบียบกองทุนหมู่บ้านฯ	1.รายละเอียดของระเบียบสำนักนายกฯ 2.รายละเอียดของระเบียบกองทุนฯ	1.ระเบียบสำนักนายกฯ 2.ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับกองทุนหมู่บ้าน	ศึกษาจากเอกสารกองทุนฯ
2.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านฯ	1.จำนวน 2.คุณสมบัติ 3.วิธีการได้มา 4.การพ้นตำแหน่ง 5.ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1.คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์แบบ บร.4 2.ศึกษาจากเอกสาร
3.ความรู้ความเข้าใจในกองทุนหมู่บ้าน	1.การเข้าใจในระเบียบฯ 2.การเข้าใจในอำนาจหน้าที่ของกองทุน	1.คณะกรรมการฯ 2.สมาชิกในชุมชน 3.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์แบบ บร.3,9 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3.สังเกต
4.เงินกองทุน 1 ล้านบาท	1.วันที่ได้รับอนุมัติ 2.การเก็บรักษาเงิน	คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	สัมภาษณ์

การประเมินปัจจัยนำเข้า (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
5.บัณฑิตกองทุน	1.ประวัติ การศึกษา 2.บทบาทหน้าที่	1.บัณฑิตกองทุน หมู่บ้าน 2.คู่มือนักศึกษา	1.ศึกษาจากตนเอง 2.ศึกษาจากเอกสาร
6.จำนวนเงินกู้ที่ ได้รับอนุมัติ	จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
7.วัตถุประสงค์ การกู้เงินตาม โครงการ	วัตถุประสงค์การกู้เงินตาม โครงการ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11
8.การประกอบ อาชีพจากที่ได้ รับเงินกู้	1.ประเภทการประกอบอาชีพ 2.วัสดุอุปกรณ์ , วัตถุดิบ ใน การประกอบอาชีพ	สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
9.ทักษะในการ ประกอบอาชีพ	ความรู้และทักษะที่มีอยู่	"	"

การประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
1.การจัดทำ ระเบียบกองทุนฯ	1.กระบวนการในการจัดทำ ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน 2.ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำ	1.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2.ผู้นำชุมชน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
2.กิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับสมาชิก กองทุนฯ	1.การสมัครเข้าเป็นสมาชิก 2.การหมดสภาพสมาชิก	คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้านฯ	1.ศึกษาระเบียบกองทุนฯ
3.กิจกรรมเกี่ยว กับการขอู้	1.ขั้นตอนในการขอู้ 2.การคัดเลือกผู้กู้ 3.การโอนเงินให้ผู้กู้ 4.การรับชำระหนี้	1.คณะกรรมการ กองทุนฯ 2.ระเบียบกองทุนฯ	1.สัมภาษณ์แบบ บร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
4.การจัดสรรผล ประโยชน์	การจัดสรรเงินที่ได้เป็นผล ประโยชน์ตามอัตราส่วน	ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	ศึกษาจากระเบียบกองทุนฯ
5.การนำเงินกู้ไป ใช้	รายละเอียดในการนำเงินกู้ไป ทำการลงทุน	สมาชิกกองทุนที่ ได้รับเงินกู้แล้ว	สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11

การประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
1.จำนวนสมาชิกกองทุน	1.จำนวนสมาชิกแรกเริ่ม 2.การเพิ่มจำนวนสมาชิก	1.ทะเบียนรับสมาชิก 2.คณะกรรมการกองทุนฯ	1.สัมภาษณ์แบบ บร.4 2.สัมภาษณ์เพิ่มเติม
2.สมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1.จำนวนผู้ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2.การอนุมัติเงินกู้แต่ละครั้ง	1.บัญชีลูกหนี้ 2.คณะกรรมการกองทุนฯ	1.เอกสารเกี่ยวกับกองทุนฯ 2.สัมภาษณ์คณะกรรมการ
3.ยอดเงินที่ให้กู้	1.ยอดเงินที่อนุมัติให้กู้	1.เอกสารคุมเงินกู้ 2.คณะกรรมการกองทุน	1.ศึกษาเอกสารกองทุน 2.สัมภาษณ์คณะกรรมการฯ 3.สัมภาษณ์แบบ บร.4
4.การชำระเงินคืน	1.จำนวนผู้ชำระเงินในแต่ละเดือน 2.ยอดเงินในแต่ละเดือนที่ได้รับชำระ	1.คณะกรรมการกองทุนฯ 2.เอกสารที่เกี่ยวข้อง	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.4 2.สัมภาษณ์คณะกรรมการฯ
5.การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	สมาชิกที่ใช้เงินกู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นรูปธรรม	1.สมาชิกกองทุนที่ได้รับเงินกู้ 2.คณะกรรมการกองทุนฯ	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.11 2.สังเกต 3.สอบถามคณะกรรมการฯ
6.ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน	1.ทัศนคติต่อกองทุนหมู่บ้านในด้านบวก/ด้านลบ 2.ทัศนคติต่อเงินล้าน	1.คณะกรรมการฯ 2.สมาชิกกองทุนฯ และชาวบ้านทั่วไป	1.สัมภาษณ์แบบ บร.9

การประเมินผลผลิต (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีเก็บข้อมูล
7.ความเข้มแข็งของชุมชนหลังจากเงินล้านเข้ามาภายในหมู่บ้าน	1.ความสามัคคี 2.ความซื่อสัตย์ 3.การช่วยเหลือกัน 4.การยกย่องคนทำความดี 5.โอกาสในการหาความรู้เพิ่ม 6.จำนวนครอบครัวที่มีรายได้ 7.ครอบครัวรักใคร่ อบอุ่น 8.การร่วมกลุ่ม 9.การประชุม 10.การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส 11.ผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม 12.การจัดการแก้ปัญหา 13.ตัวชี้วัดตามความคิดเห็นของชาวบ้าน	1.สมาชิกกองทุน 2.ชาวบ้านภายในหมู่บ้าน	1.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.2, บร.7 2.การสังเกต 3.สัมภาษณ์ตามแบบ บร.9

3. ตัวชี้วัดและบริบทที่ศึกษา

3.1 บริบทระดับประเทศ เป็นการศึกษาสภาพโดยรวมส่วนใหญ่ของประเทศ เช่น ความยากจนของประชาชนภายในประเทศ, นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการทำธุรกิจของประชาชน, ภาพรวมของเศรษฐกิจภายในประเทศ, สภาพความเป็นอยู่โดยรวมของประเทศ, คุณภาพการค้าระหว่างประเทศ

3.2 บริบทระดับท้องถิ่น เป็นการศึกษาที่เจาะลึกลงมาในส่วนที่สามารถสังเกตเห็นได้ภายในชุมชน เช่น สภาพภูมิศาสตร์, สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป ในแบบ บร.1 คือ ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน, สภาพทั่วไปของหมู่บ้านในปัจจุบัน, เศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน, วัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้าน

4. ตัวชี้วัดการประเมินโครงการโดยภาพรวม (ศึกษาจากแผนภูมิระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน) มี 2 ระบบ ดังนี้

4.1 หน่วยระบบ A ระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผล

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A ประกอบด้วย

4.1.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ดังที่กล่าวข้างต้นทั้งหมดเป็นตัวชี้วัดบริบท

4.1.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วย A ได้แก่

- 1) นโยบายของรัฐบาล
- 2) เงินล้านบาท
- 3) คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 4) เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 5) ผู้สมัครสมาชิกและขอู้

4.1.3 ตัวชี้วัดกระบวนการของหน่วย A ได้แก่

- 1) การคัดเลือกผู้กู้
- 2) การรับชำระหนี้
- 3) การทำบัญชี

4.1.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ของหน่วย A ได้แก่

- 1) จำนวนผู้ได้รับเงินกู้
- 2) ยอดเงินที่ให้กู้
- 3) กองทุนสะสม
- 4) ชื่อเสียงของชุมชน

4.2 หน่วยระบบ B ระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบที่ดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย แบ่งเป็น 4 หมวดดังนี้

4.2.1 ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ B แบ่งเป็น 3 ระดับ

1) ตัวชี้วัดบริบทระดับประเทศ เช่น สภาพภาพรวมของเศรษฐกิจในประเทศ ภาวะดุลการค้าระหว่างประเทศ , ความยากจนของประชากรภายในประเทศ , นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

2) ตัวชี้วัดบริบทระดับท้องถิ่น เช่น สภาพภูมิศาสตร์ของหมู่บ้าน,เศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน, การมีอาชีพของประชาชนในหมู่บ้าน

3) ตัวชี้วัดเฉพาะตัวของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน เช่น ความสามารถในการประกอบอาชีพของผู้กู้และครอบครัว , ทรัพย์สินของผู้กู้ , หนี้อื่นก่อนที่จะได้รับเงินล้านของผู้กู้ , อาชีพของผู้กู้ , รายได้ของครอบครัว , ประสบการณ์ในการดำเนินงาน , การนำเงินล้านไปใช้ตามวัตถุประสงค์

4.2.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย

- 1) เงินกู้ที่ได้รับมา

- 2) สถานที่ในการประกอบกิจการ
- 3) วัตถุประสงค์
- 4) เทคนิคในการทำงาน
- 5) กำลังแรงงาน

4.2.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ ประกอบด้วย

- 1) การประกอบกิจการที่ถูกต้องวิธี
- 2) การขาดขาด
- 3) การทำบัญชี
- 4) การหาความรู้เพิ่มเติม

4.2.4 ตัวชี้วัดผลผลิต ประกอบด้วย

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) ได้แก่
 - รายได้เป็นตัวเงิน
 - ผลผลิตที่ได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact)
 - การขยายกิจการ
 - เทคนิคการผลิตที่ดีขึ้น
- 3) ผลกระทบทางอ้อม (Indirect Impact)
 - มีการพึ่งพาตนเอง
 - มีความเข้มแข็งในกิจการของตน
 - การทำงานในท้องถิ่น

ตัวชี้วัดทั้ง 2 ระบบมีความเชื่อมโยงกัน ความสำเร็จของโครงการต้องประเมินทั้ง 2 ระบบ เพราะถ้าหากการดำเนินการสำเร็จทำให้มีรายได้ ในการชำระเงินกู้ก็จะเป็นไปตามระบบตรงต่อเวลา ทำให้เม็ดเงินที่ได้กลับคืนไปสู่ประชาชนในหมู่บ้านที่ต้องการจะกู้ได้อีกทำให้เงินหมุนเวียนภายในหมู่บ้าน

5. เครื่องมือในการประเมินผลโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล (ชุดวิชาการวิจัยชุมชน ,2544) มีหลายประเภทที่ได้นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้ได้แก่

5.1 การสังเกต (Observation) ผู้จัดทำสารนิพนธ์เป็นผู้ทำหน้าที่ในการวัดในครั้งนี้ โดยการฟังสังเกตพฤติกรรมโดยทั่วไปของชาวบ้านและสมาชิก

5.2 การสัมภาษณ์ (Interview) ในการสัมภาษณ์ควรพูดคุยอย่างเป็นกันเองกับผู้ถูกสัมภาษณ์ ควรให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ทราบถึงวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์และจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร เนื่องจากการสัมภาษณ์ทำให้ได้ข้อมูลโดยตรงจึงเป็นข้อมูลชนิดหนึ่ง เช่นการสัมภาษณ์ในแบบ บร.3 , บร.9

5.3 แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นที่นิยมในการเก็บข้อมูล อาจเป็นแบบเขียนตอบ เขียนตอบสั้น ๆ หรือเป็นแบบมีคำตอบให้เลือก มีให้เลือกทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด เช่น แบบ บร.2

5.4 การประชุมกลุ่มย่อย เช่นในการประชุมย่อยของกลุ่มอาชีพแต่ละกลุ่มเพื่อสอบถามถึงปัญหาและประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้คำถามเดียวกันในแต่ละกลุ่ม

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูล (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา,2545) หมายถึงข้อเท็จจริงที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย หรือจากเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

การเก็บข้อมูลในการจัดทำสารนิพนธ์ในครั้งนี้ ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ใช้ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data Source) และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data Source)

6.1 ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้ใช้มีดังนี้

- 1) กำหนดเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล
- 2) กำหนดกลุ่มเป้าหมาย หรือกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ
- 3) ดำเนินการในการหาข้อมูล เช่น โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต การประชุม แบบทดสอบ ต่าง ๆ

6.2 การเก็บข้อมูลโดยใช้แบบ บร. ต่าง ๆ

- 1) หากเป็นข้อมูลที่จะต้องสัมภาษณ์ เช่น ทศนคติของสมาชิกเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ก็จะใช้แบบสัมภาษณ์ บร. 3, บร.9
- 2) การสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ก็จะใช้ แบบ บร.2 บร.7
- 3) แบบติดตามสำหรับการประชุมย่อยกลุ่มต่าง ๆ จะใช้แบบ บร.5 ,บร.6
- 4) การศึกษารายกรณี โดยการสัมภาษณ์รายตัวของผู้ถูก ใช้แบบ บร.11
- 5) ข้อมูลเกี่ยวกับหมู่บ้านและกองทุนหมู่บ้าน ใช้แบบ บร.1 และ บร.4

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2544) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่ได้มากระทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อความเข้าใจ แปร ความ และสรุปความ

7.1 การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 ประเภทได้แก่

- 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นข้อมูลที่เป็นตัวเลข สรุปโดยใช้ค่าสถิติ เพื่อนำไปตอบคำถามที่ต้องการ
- 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่เป็นข้อความ การเขียนบรรยาย ความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนด โดยการสรุปประมวลความคิดเห็นเพื่ออธิบายในประเด็นที่ต้องการ

7.2 การจำแนกข้อมูลเชิงปริมาณ

ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลมาได้ เช่น จำนวนของประชากรทั้งหมด, จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน, รายได้ของประชากร, จำนวนสมาชิกที่ได้รับเงินกู้ในแบบ บร.2 เป็นการเก็บข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ให้เป็นคำร้อยละ สรุปลงในแบบ บร.7

7.3 การจำแนกข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับทัศนคติในเรื่องต่าง ๆ ของกลุ่มเป้าหมายที่ไปสัมภาษณ์ เช่น ทัศนคติต่อกองทุนเงินล้านที่เข้ามาภายในหมู่บ้าน, สมาชิกกองทุนมีความเข้าใจในระเบียบกองทุนมากน้อยเพียงใด, การเข้ามาติดตามประเมิน โครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาภายในหมู่บ้านดีหรือไม่ เป็นต้น ซึ่ง แบบในการติดตามสัมภาษณ์ ได้แก่ แบบ บร.3, บร.9

ข้อมูลเชิงคุณภาพบางอย่างจะได้จากการฟัง สังเกต ก็ได้ จะเป็นข้อมูลที่แท้จริง สังเกตพฤติกรรม ความคิดเห็นของชาวบ้าน ซึ่งจะฟังแล้วจึงบันทึกในภายหลัง

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ความนำ

บทนี้จะกล่าวถึงผลการติดตามการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ ด้วยการรายงานข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมตลอดระยะเวลาในการปฏิบัติงานภายในชุมชน ดังนี้

- 1) ผลการประเมินบริบทชุมชน
- 2) ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม
- 3) ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
- 4) ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ
- 5) สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์
 - 5.1) เพื่อทราบการบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านฯ
 - 5.2) เพื่อทราบปัจจัยด้านบวก-ลบ ในการบรรลุวัตถุประสงค์
 - 5.3) เพื่อทราบเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้
 - 5.4) เพื่อทราบความเข้มแข็งของชุมชน

โดยใช้หลักการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Evaluation) เป็นสำคัญ ตัวชี้วัดที่ไม่สามารถตั้งเกณฑ์ตัดสินได้จะเสนอข้อมูลตามสภาพจริงเท่านั้น

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

(อ้างถึง ธนาคารกสิกรไทย,ฐานเศรษฐกิจฉบับพิเศษ,2545) ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด คาดว่าจากภาวะเศรษฐกิจภายนอกประเทศที่มีการชะลอตัวรุนแรง และยาวนาน ในเกือบทุกภูมิภาคทำให้มีการประเมินว่าเศรษฐกิจโลกปีหน้าจะมีการขยายตัวต่ำกว่าช่วงปีนี้ ส่งผลให้รายได้ของประเทศจากการส่งออก และการท่องเที่ยวอาจทรงตัว หรือต่ำกว่าปีนี้ จึงคาดว่าเศรษฐกิจไทยจะขยายตัวประมาณ 1% ในปีนี้ และขยายตัว 0.5-1% ในปี 2545 ผลกระทบจากการชะลอตัวการใช้จ่ายของผู้บริโภคต่อภาคธุรกิจประเภทต่าง ๆ โดยอาศัยหลักการค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์ต่อรายได้

(Income elasticity of demand) ซึ่งจะเป็นค่าที่วัดการตอบสนองด้านอุปสงค์ของผู้บริโภคต่อสินค้าหนึ่ง ๆ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของรายได้พบว่า สินค้า หรือบริการที่ไม่ค่อยได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของรายได้เป็นสินค้ากลุ่มเกษตร อาหาร สาธารณูปโภค และบริการสาธารณะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ

สินค้าและบริการมีโอกาสรับผลกระทบปานกลาง โดยมากจะเป็นสินค้ากลุ่มอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นสินค้าไม่จำเป็น และใช้ทดแทนกันได้ กลุ่มที่ได้รับผลกระทบรุนแรงจะเป็นสินค้าที่มีราคาแพง ได้รับผลกระทบสูงถึง 75% ในสินค้าอุปโภคและบริโภคที่นำเข้ามีโอกาสได้รับผลกระทบปานกลางถึงรุนแรง ธุรกิจที่มีแนวโน้มว่าจะได้รับผลกระทบจะต้องปรับตัวเพื่อรับมือภาวะเศรษฐกิจ เพื่อให้ผ่านพ้นช่วงเวลาวิกฤต โดยนำระบบการบริหารต้นทุน (Cost Management) มาใช้ และมีการตรวจสอบ ปรับปรุงประสิทธิภาพองค์กร เป็นแนวทางที่ช่วยบรรเทาปัญหาในช่วงเศรษฐกิจชะลอตัว

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ยุทธศาสตร์การพัฒนา (SMEs) วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ SMEs ประกอบด้วยเศรษฐกิจ 3 ส่วนที่รวมกัน ได้แก่ ภาคการผลิต ภาคการค้า และภาคการบริการ SMEs มีความสำคัญแก่ภาคเศรษฐกิจ โดยเป็นแหล่งการจ้างงาน กระจายงานและกระจายรายได้ บนทางอยู่รอดของ SMEs ไทยคือ การปรับเปลี่ยน SMEs ของ ประเทศไทย คือ ต้องพึ่งพาธุรกิจขนาดใหญ่ไปสู่การสร้างมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น มีผลิตภาพสูงขึ้น มีนวัตกรรมสูงขึ้น สามารถเข้าถึงตลาดได้ทุกระดับรวมทั้งการได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนอย่างเพียงพอ และสามารถพึ่งตนเองด้วยภูมิปัญญาของผู้ประกอบการและภูมิปัญญาชาวบ้านมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับระบบเศรษฐกิจ ด้วยระบบใหม่ที่เรียกว่า New Economy หรือ Knowledge - based Economy

ทิศทางของการพัฒนา SMEs ในอนาคตนั้น จะต้องสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศโดยต้องปรับเปลี่ยนนโยบายจากเดิมที่มีลักษณะเป็น Supporting SMEs ให้มีลักษณะเป็น Market - facing SMEs ควบคู่กับ Supporting SMEs ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่รัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ โดยความร่วมมือจากกระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ,สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ,หอการค้าไทย ,นักวิชาการ และผู้ประกอบการ สรุปได้แนวทางในการพัฒนา SMEs ดังนี้

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมสนับสนุน (Supporting Industries) ได้แก่ผู้ผลิตชิ้นส่วนต่าง ๆ โดยมีการดูแลเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ และคุณภาพมาตรฐานแก้ไขปัญหาด้านกฎหมาย

สนับสนุนด้านสถานที่แสดง และจำหน่ายสินค้าและการรณรงค์ให้เกิดการวิจัย และพัฒนาอย่างจริงจัง

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมผลิตสินค้าสำเร็จรูป (Stand-alone Industries) มีความต้องการต่อยอดผลิตภัณฑ์ให้เพิ่มมูลค่าโดยจะต้องพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตวัตถุดิบ การผลิตสินค้าให้มีคุณภาพมาตรฐาน และสุขอนามัยความปลอดภัย จัดตั้งศูนย์แสดงจำหน่ายและกระงานสินค้าในระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับชาติ และระดับนานาชาติ การพัฒนาบุคลากร การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง การส่งเสริมตลาดพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และการบ่มเพาะอนุบาลการลงทุน SMEs ที่มีนวัตกรรม ตลอดจนการสร้างความเป็นเอกภาพในการควบคุมและตรวจสอบรับรองคุณภาพผลิตภัณฑ์

แนวทางการพัฒนาธุรกิจภาคการค้า ประกอบด้วยการค้าภายในประเทศ การค้าระหว่างประเทศ และการค้าชายแดน ทั้งนี้ - การค้าภายในประเทศ จะต้องพัฒนาการส่งเสริมการค้าปลีก การจัดตั้งศูนย์พัฒนาบุคลากร การปรับปรุงกฎระเบียบ การกำหนดสัดส่วนให้ SMEs เข้าไปค้าขายในห้างสรรพสินค้าการปรับปรุงระบบภาษีมูลค่าเพิ่มและการสนับสนุนสินเชื่อธุรกิจการค้า-การค้าระหว่างประเทศ ควรแก้ไขกฎระเบียบของรัฐที่เอื้ออำนวยต่อการส่งออก ด้านการตลาด การแสดงสินค้าและพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ - การค้าชายแดน ควรจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยมีการร่วมทุนทั้งด้านการผลิตและการค้า ปรับปรุงการขนส่ง การแก้ไขปัญหากฎระเบียบฯ และรัฐควรขยายการค้าในต่างประเทศให้มากขึ้น

แนวทางการพัฒนาธุรกิจภาคการบริการ แบ่งกลุ่มเป็นบริการธุรกิจ สถาปนิก และวิศวกรที่ปรึกษา บริการด้านสุขภาพ และการคมนาคมขนส่ง ควรรับการพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมการจ้างงานสถาปนิกและวิศวกรควบคู่ไปกับการพัฒนาสาธารณูปโภค ควรสร้างมาตรฐาน และกฎเกณฑ์ในการให้บริการธุรกิจ การจัดจ้างสถาปนิก และวิศวกรที่ปรึกษาควรจัดทำขอบเขตการจ้าง (TOR) บริการด้านสุขภาพ มีการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัย และควรยกระดับมาตรฐานการแพทย์ไทย การคมนาคมขนส่ง ควรปรับปรุงกฎระเบียบและการพัฒนาบุคลากร การระดมทุนเพื่อการพาณิชย์นาวี การพัฒนาการขนส่งทางน้ำ การเร่งรัดการสร้างสนามบินสุวรรณภูมิ และการลดขั้นตอนพิธีการทางศุลกากร

ในการประสานติดตามความคืบหน้าของการทำงานเพื่อผลักดันให้มาตรการเกิดผลสัมฤทธิ์ พอสรุปมีดังนี้ จัดกลุ่มมาตรการต่าง ๆ ตามความจำเป็นและสถานการณ์ดำเนินงานในปัจจุบัน โดยแบ่งเป็นการเร่งรัดดำเนินการ และมาตรการที่ควรขยายผลให้กว้างขวางขึ้น , จัดให้มีการประชุมระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทุก ๆ 1 เดือน , จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดแผนปฏิบัติการ สำหรับมาตรการใหม่ที่ต้องผลักดัน (อ้างถึง www.4sme.net)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลของประเทศ

โดยสถานการณ์หนี้สาธารณะขณะนี้อยู่ที่ 1.33 ล้านล้านบาท หรือ 60% ของจีดีพี ไม่รวมหนี้ของรัฐบาลวิสาหกิจ ซึ่งในประเทศพัฒนาแล้วอย่างยุโรป มองว่าตัวเลขหนี้ต้องเกิน 60% เท่านั้นจึงมีปัญหา ในส่วนของไทยจึงยังไม่รุนแรง และหากมองภาวะงบประมาณที่รัฐบาลต้องใช้เงิน 25% ของงบประมาณไปชำระหนี้ ปัจจุบันรัฐบาลก็ได้ขาดดุลงบประมาณทุกปี ๆ ละ 5% ตัวเลขนี้ก็จะทับถมไปเรื่อย ๆ แม้ว่ารัฐบาลจะเปลี่ยนหนี้ระยะสั้น เป็นหนี้ระยะยาวที่ดอกเบี้ยดอกเบี้ย 7-8 % แต่ถ้าครบ 15 ปี พันธบัตรที่ออกครบกำหนดชำระในช่วงที่ดอกเบี้ยสูงเป็น 15-20% ปัญหาในอนาคตก็จะรุนแรงมาก (อ้างถึง อัมมาร สยามวาลา , ฐานเศรษฐกิจฉบับพิเศษ , 2545)

การส่งออกสินค้าและบริการ

ปริมาณการส่งออกสินค้าในไตรมาสแรกของปี 2545 สูงขึ้นร้อยละ 3.9 เมื่อเทียบกับที่ลดลงร้อยละ 5.5 ในไตรมาสที่ผ่านมา อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี รายรับจากการขายสินค้าเป็นเงินบาทลดลงร้อยละ 5.2 (ในรูปดอลลาร์ สหรัฐ. ลดลงร้อยละ 6.3) เนื่องจากค่าเงินบาทอ่อนตัวเล็กน้อยและราคาสินค้าส่งออกเฉลี่ยลดลงร้อยละ 8.8 อันเป็นผลจากการแข่งขันทางการค้า สินค้าหลักที่ทำให้มูลค่าส่งออกลดลง ได้แก่ หมวดอุตสาหกรรมลดลงร้อยละ 4.5 โดยเฉพาะกลุ่มอิเล็กทรอนิกส์ แผงวงจรรวมและชิ้นส่วน และ กลุ่มเครื่องมือและเครื่องจักร ลดลงร้อยละ 17.7 และร้อยละ 2.5 ตามลำดับ ทางด้านรายรับทางด้านบริการ มีมูลค่า 162,226 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.2 โดยมีรายการหลักจากรายรับจากนักท่องเที่ยวและบริการอื่นๆ

การนำเข้าสินค้าและบริการ

การนำเข้าสินค้านี้มีมูลค่า 625,577 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 9.2 เนื่องจากการนำเข้าสินค้าทุนลดลง โดยเฉพาะเครื่องจักรไฟฟ้า เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ และชิ้นส่วนแผงวงจรไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายในการซื้อบริการจากต่างประเทศ มีมูลค่า 99,065 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 14.6 เนื่องจากค่าบริการอื่นๆ และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปต่างประเทศของคนไทยเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับไตรมาสเดียวกันของปีที่ผ่านมา

ดุลการค้าและดุลบริการ

มูลค่าการส่งออกที่ลดลงมากกว่าการนำเข้าส่งผลให้ดุลการค้าในไตรมาสนี้เกินดุลเพียง 30,282 ล้านบาท ในขณะที่ดุลบริการเกินดุล 63,161 ล้านบาท สูงกว่าไตรมาสที่ผ่านมา เมื่อรวมดุลการค้าและบริการแล้วไตรมาสนี้เกินดุล 93,443 ล้านบาท (อ้างถึง สนง.คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, www.nesdb.go.th)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัจจุบันทางรัฐบาลมีการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจได้ในขั้นหนึ่ง ซึ่งทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ประชาชนภายในประเทศมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อัตราการว่างงานลดลง การค้ากับต่างประเทศก็มีการส่งเสริมการส่งออกมากกว่าการนำเข้า เพื่อลดภาวะการขาดดุลการค้าระหว่างประเทศ

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

ภายในชุมชนการเป็นหนี้สินของประชาชนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะมีการไปกู้ยืมเงินจากเงินกู้ธนาคาร เช่น ผู้ปล่อยเงินกู้ดอกเบี้ยสูงภายในหมู่บ้านเอง , ระบบไฟแนนซ์ คือการนำทะเบียนรถจักรยานยนต์มาจำนำ

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมพื้นเพของสมาชิกภายในหมู่บ้านเป็นชาวจังหวัดสุรินทร์ได้โยกย้ายมาจากอำเภอรัตนบุรี และอำเภอท่าตูม เพื่อนำครอบครัวมาหาที่ทำกิน โดยเดินทางร่วมกันมาหลายครอบครัวเมื่อได้ที่ทำกินก็ได้ชักชวนญาติมาอยู่ร่วมกัน โดยตั้งที่อยู่เริ่มแรกที่ตำบลหัวทะเล หมู่บ้านหนองตะคอง เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ขึ้นตรงต่อตำบลหัวทะเล ปัจจุบันได้แยกตัวออกมาขึ้นตรงกับตำบลหนองบัวศาลา ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 3.5 กิโลเมตร การสัญจรไปมาในอดีตเป็นทางเกวียน และถนนลูกรัง ในปี พ.ศ.2520 ตำบลหัวทะเลได้ขอตั้งหมู่บ้านหนองตะคองขึ้นเป็นหมู่ 2 และหมู่ 19 ตามลำดับ จนในปี พ.ศ.2535 ทางตำบลหัวทะเลได้แยกตำบลออกอีกหนึ่งตำบลคือ ตำบลหนองบัวศาลาในปัจจุบัน และหมู่บ้านหนองตะคองได้ขึ้นตรงต่อตำบลหนองบัวศาลา จนถึงปัจจุบัน

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ปัจจุบันสมาชิกภายในชุมชนมีการปลูกสร้างบ้านเรือนอาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งตัวหมู่บ้านจะลึกเข้ามาจากถนนใหญ่ประมาณ 0.5 กิโลเมตร โดยมีถนนคอนกรีตเป็นทางสัญจร การขยายตัวของชุมชนมีการตั้งถิ่นที่อยู่ติดกับถนนมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบริษัทห้างร้านทำการค้าเป็นส่วนใหญ่ ไม่ค่อยมีกิจกรรมกับสมาชิกภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกบางส่วนเป็นลูกจ้างของโรงงานโดยรอบหมู่บ้าน

ระบบสังคมวัฒนธรรมภายในชุมชน จะเป็นลักษณะครอบครัวเดี่ยว เนื่องจากส่วนใหญ่มาประกอบอาชีพจึงไม่มีเวลาในการพูดคุยพบปะกันภายในหมู่บ้าน จะมีลักษณะครอบครัวขยายอยู่บ้างเช่น ผู้สูงอายุจะเป็นคนเฝ้าบ้านในช่วงกลางวันที่สมาชิกไปทำงาน หรือลูกหลานไปโรงเรียน ส่วนใหญ่ในชุมชนจะมีลักษณะเครือญาติคือ กลุ่มที่อพยพด้วยกันมาตั้งแต่รุ่นปู่ ย่า ตา ยาย ก็ยังเกาะกลุ่มกันอยู่ และเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลภายในหมู่บ้าน

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมดบ้าน

การประกอบอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรในชุมชน จะเป็นลูกจ้างตามห้างร้าน , บริษัทหรือโรงงานที่อยู่โดยรอบหมู่บ้าน เช่น ร้านรัตนชัยค้าเหล็ก ร้านเหรียญชัยค้าไม้ โรงเลื่อยศรีสยาม เป็นต้น บางส่วนเป็นลูกจ้างรายวัน บางส่วนเป็นรายวิก และเป็นรายเดือน อีกส่วนจะทำงานในเขตอุตสาหกรรมสุรนารี ตามบริษัทห้างร้านในตัวเมือง ในขณะที่บางส่วนว่างงานรับจ้างรายวันเท่าที่มีงาน เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สมาชิกบางส่วนได้ขอกู้เงินมาลงทุนประกอบอาชีพบ้าง เสริมธุรกิจที่ได้ทำอยู่บ้าง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว

ภายในหมู่บ้านมีร้านค้าประมาณ 6 ร้าน จำหน่ายของใช้ในชีวิตประจำวัน ทั้งอาหารแห้งและอาหารตามสั่ง ลูกค้าจะเป็นสมาชิกในชุมชนมีทั้งซื้อเชื่อ และซื้อสด และปัจจุบันภายในหมู่บ้านมีการเลี้ยงปลาทาบิทยิม ปลุกผักสวนครัวเพื่อขาย ตามโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

มีวัดภายในหมู่บ้านอยู่ 1 แห่ง ได้แก่ สำนักสงฆ์บ้านหนองตะคอง ชาวบ้านในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีที่ปฏิบัติกันเป็นประจำ คือ

- เดือนมกราคม ทำบุญประเพณีปีใหม่
- เดือนเมษายน มีประเพณีสงกรานต์ ขึ้นปีใหม่แบบไทย มีการทำบุญที่วัดประจำหมู่บ้าน
- เดือนกรกฎาคม บุญประเพณีเข้าพรรษา
- เดือนตุลาคม ประเพณีออกพรรษา
- เดือนพฤศจิกายน ประเพณีลอยกระทง

1.2.5 ข้อมูลอื่นๆ

ลักษณะของประชากร

หมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1 มีจำนวนประชากรภายในหมู่บ้าน 493 คน เพศหญิง 243 คน เพศชาย 250 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนประชากรแยกตามอายุ

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	250	50.71%
- หญิง	243	49.29%
2. อายุ		
1 วัน - 3 ปีเต็ม	23	4.66%
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	25	5.07%
6 ปี 1 วัน - 12 ปี	77	15.62%
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	36	7.30%
15 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	31	6.29%
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	244	49.49%
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	27	5.48%
60 ปี ขึ้นไป	30	6.09%

ที่มา อ้างอิงในการติดตามหาข้อมูลของแบบ บร.1

แหล่งน้ำภายในหมู่บ้าน

น้ำที่ทางหมู่บ้านได้ใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค เป็นการทำน้ำประปาหมู่บ้านแต่ถ้าหากมีน้ำน้อยบ้านที่ตั้งอยู่ในที่สูงอาจจะมีน้ำไม่พอใช้เนื่องจากน้ำในแท็งก์ไม่พอ และไม่มีกำลังส่งน้ำ ซึ่งน้ำที่นำมาเก็บได้แก่ สระน้ำประจำหมู่บ้าน หากในสระน้ำมีน้ำมากก็จะสามารถบริการน้ำได้ทั่วถึง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนด้วยว่าจะมีปริมาณมากน้อยเพียงใด หากน้ำไม่พอใช้จริง ๆ จำเป็นต้องใช้น้ำจากบ่อบาด ในปัจจุบันสระน้ำของหมู่บ้านมีการเลี้ยงปลาทับทิม และด้านข้างสระมีการปลูกผักเพื่อการจำหน่าย โดยใช้วิถีธรรมชาติในการปลูก (ปลอดสารพิษ)

ตารางที่ 4.2 แหล่งน้ำภายในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำบาดาล	4	/	
สระน้ำ	1	/	

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วย A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่าในช่วงแรกที่มีกองทุนหมู่บ้านฯ เข้ามาภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่าเป็นเงินที่ทางรัฐบาลได้นำมาช่วยเหลือโดยให้ชาวบ้านกู้มาเพื่อลงทุนประกอบกิจการที่ตนถนัด ในบางส่วนถึงแม้จะเข้าใจว่ารัฐบาลต้องการที่จะให้เงินมาเพื่อช่วยเหลือด้านการลงทุน แต่ก็ยังใช้เงินในทางที่ผิดวัตถุประสงค์ บางรายคิดว่าเป็นการให้เงินเปล่าโดยที่ไม่ต้องใช้เงินคืน ในปัจจุบันชาวบ้านได้เข้าใจมากขึ้นว่าจะต้องมีการบริหารเงินให้มีหมุนเวียนอยู่ภายในกองทุน เพื่อที่สมาชิกรายอื่นได้กู้ และเพื่อเป็นทุนทางสังคมให้กองทุนอยู่ยั่งยืน

2) เงิน 1 ล้านบาท ที่ได้รับมาตามนโยบายของรัฐบาล ทางคณะกรรมการได้จัดสรรให้กับสมาชิกที่ยื่นคำขอกู้ โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ในการขอกู้

3) คณะกรรมการหมู่บ้าน ได้รับการเลือกตั้ง และแต่งตั้งขึ้นตามความเหมาะสมของแต่ละท่าน มีส่วนสนับสนุนการทำงานของกองทุนคือ แบ่งเป็นส่วนพื้นที่อาศัยในการจัดสรรการให้กู้ และติดตามตามส่วนที่ได้รับมอบหมายจึงเป็นการง่ายต่อการควบคุม

4) เงินที่ได้รับชำระคืน จะนำมาจัดสรรให้กับสมาชิกที่ต้องการกู้เงินบ้าง และเงินในส่วนนี้จะนำมาจัดสรรกันในช่วงสิ้นงวดที่ได้ดำเนินการกันมา รายละเอียดดังต่อไปนี้ จัดสมทบกองทุน 20% จัดเป็นทุนการศึกษา พัฒนาอาชีพ ช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน 20% จัดเป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน 20% จัดเป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน 20% จัดตามที่เห็นสมควรอีก 20%

5) ผู้สมัครสมาชิก คณะกรรมการจะเป็นผู้คัดเลือกในการรับสมัครสมาชิกและผู้ที่จะเห็นสมควรจะให้กู้ ทั้งนี้ต้องมีคุณสมบัติตามที่ทางกองทุนได้กำหนด

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของระบบ A

1) การคัดเลือกผู้กู้ ในการคัดเลือกผู้กู้หากผู้กู้มีความซื่อสัตย์ ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่ได้ให้ไว้ มีการชำระที่ตรงเวลา จะเป็นตัวแปรที่ดีมาก ผู้กู้ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านก็ได้ให้ความร่วมมือในการส่งชำระคิจะมีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่อาจส่งเงินล่าช้าบ้าง

2) การรับชำระหนี้ ทางกองทุนได้ให้ผู้กู้ไปชำระที่ธนาคารด้วยตนเอง โดยทางกองทุนได้ออกไปนำส่งให้กับสมาชิกที่ต้องการส่งคืนเงิน แล้วนำไปชำระที่ธนาคารโดยทางธนาคารจะออกใบเสร็จให้แล้วให้นำใบเสร็จมาส่งให้ทางกองทุนเพื่อบันทึกบัญชีต่อไป การที่ทำเช่นนี้ทำให้

สมาชิกสภายุโรปที่ได้นำส่งเงินด้วยตนเอง และทางสมาชิกก็ชอบวิธีการนี้

3) การทำบัญชีของกองทุน ในการจัดทำบัญชีของกองทุนในความเห็นคิดว่ายังไม่เป็นระบบเท่าที่ควรจะเป็น เพราะจากการที่เข้าไปขอข้อมูลนั้น ได้ดูเพียงบัญชีที่จัดทำขึ้นเองเพียงเล่มเดียวยังไม่เป็นไปตามที่ทางกองทุนหมู่บ้านฯ แห่งชาติ ได้กำหนดเป็นรูปแบบไว้ เพราะขาดบุคลากรในการจัดทำ และทางประธานกองทุนฯ ก็ได้รับมาทำเพียงคนเดียว ไม่ได้กระจายงานให้กับคณะกรรมการในส่วนนี้

4) อื่น ๆ จากการที่ได้สังเกต ชาวบ้านที่ขอกู้ในขณะนี้ มีจำนวนเพิ่มขึ้น กองทุนหมู่บ้านที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ได้ปฏิบัติงานอยู่ได้กำหนดไว้เพียงให้สมาชิกกันเองค้ำประกันและในการพิจารณาเงินกู้จะอยู่ในลักษณะผู้รู้จักมักคุ้นกัน ทราบถึงความเป็นมาเป็นไปของแต่ละคน เท่าที่สังเกตดูจะเป็นในระบบเครือญาติด้วย ซึ่งการที่รู้จักกันเป็นญาติกัน มีจุดคือทราบว่าความเป็นอยู่ประกอบอาชีพอะไร จะตามหาได้ที่ไหนหากมีปัญหา แต่จุดเสียคือ มีความเกรงใจกันทำให้ยากต่อการติดตามทวงหนี้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิต

1) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกที่ได้นำเงินไปใช้ได้ตรงกับวัตถุประสงค์ เช่น รายที่ได้กู้เงินเพื่อนำไปเลี้ยงปลาที่บึง ได้มีการเลี้ยงที่บริเวณสระน้ำของหมู่บ้าน ได้ผลเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่งซึ่งหากมีสถานที่และเงินทุนก็จะสามารถขยายผลต่อไปได้ บางรายกู้เพื่อส่งเสริมงานที่ได้ทำอยู่แล้ว เช่นการทำปลาหนึ่งส่งขาย การปลูกผักปลอดสารพิษ การนำเงินมาซ่อมอุปกรณ์ที่จำเป็น ในส่วนนี้คิดว่าเป็นผลดีที่ทางสมาชิกได้รับ

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า ในบางรายที่ยื่นขอกู้ แต่ยังไม่ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการ เนื่องจากสาเหตุต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่พอใจขึ้น และในรายที่ได้เงินน้อยทำให้การขยายงานเป็นไปได้ไม่เต็มที่ และเห็นว่าทางญาติของคณะกรรมการได้เงินกู้มากกว่า จึงเกิดความไม่พอใจ และอยากให้ตรวจสอบว่าได้นำเงินไปทำประโยชน์ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า ในการพิจารณาเงินกู้ บางครั้งผู้ที่ได้รับเงินจะเป็นญาติคณะกรรมการ ทำให้เกิดความเห็นที่ไม่เสมอภาคต่อสมาชิกภายในหมู่บ้าน ในการชำระเงินก็ไม่ตรงตามเวลาบ้าง บางครั้งอาจทำให้ผู้ค้ำประกันลำบากใจได้ เกิดความไม่เชื่อใจกันในหมู่สมาชิก แต่ในเรื่องแตกความสามัคคียังไม่เห็นเด่นชัดนัก

2.2 ผลประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้กู้ ในการประกอบอาชีพของกลุ่มผู้กู้เป็น

การลงทุนภายในครอบครัวเป็นกิจการเล็ก ๆ โดยมีกิจการอยู่ก่อนแล้วส่วนใหญ่จึงเป็นการนำเงินไปลงทุนเพิ่ม ข้อดีคือลงทุนได้ง่าย ไม่ต้องใช้ทุนมาก ข้อเสียคือมีจำนวนทุนจำกัดและในการดำเนินกิจการบางครั้งไม่ทราบวิธีที่ดีที่สุด จึงอาจไม่คุ้มทุนในช่วงแรก เช่นบางรายลงทุนเลี้ยงปลาแต่ยังไม่มีประสบการณ์ทำให้ขาดทุน

2) สภาพของผู้กู้โดยทั่วไป จะเป็นผู้ที่มีงานทำเป็นหลักแหล่งอยู่แล้ว หรือบางส่วนก็มีกิจการมีกิจการที่ได้เริ่มไปก่อนอยู่แล้ว จึงนำเงินที่ได้ไปลงทุนเพิ่ม ขยายกิจการ ผู้กู้ส่วนใหญ่จะรู้จักกันเนื่องจากเป็นบุคคลภายในหมู่บ้าน

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน ผู้ที่นำเงินไปใช้ตรงวัตถุประสงค์จะนำที่ได้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพที่ได้ดำเนินการอยู่ ขยายกิจการให้ดีขึ้น แต่มีบางส่วนที่นำเงินหมุนใช้ภายในครอบครัว มิได้ทำประโยชน์ตามที่ได้ขอกู้ไว้ แต่ก็สามารถนำเงินมาชำระได้เนื่องจากมีเงินเดือนประจำอยู่แล้ว

2) สถานที่ในการประกอบกิจการ ส่วนใหญ่จะอยู่ภายในหมู่บ้าน เช่นด้านค้าขายก็มีร้านอยู่ภายในหมู่บ้านแล้ว นำมาเลี้ยงสัตว์ภายในหมู่บ้าน ได้แก่การเลี้ยงปลาหับทิม การเลี้ยงเป็ดไก่ หมู จะมีเพียงบางส่วนที่นำไปลงทุนภายนอกหมู่บ้าน

3) วัตถุดิบในการผลิต เป็นวัตถุดิบที่หาได้ใกล้ ๆ หมู่บ้าน หรือที่ทำงานไม่ได้สั่งจากที่ไกล ๆ

4) เทคนิคในการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นการหาความรู้จากบุคคลที่รู้จัก หรือผู้ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

5) กำลังแรงงาน เป็นการใช้จ่ายแรงงานภายในครอบครัว หรือทำเองเนื่องจากเป็นกิจการเล็ก ๆ เท่านั้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

1) การประกอบการของผู้ประกอบการในการประกอบการของกลุ่มผู้กู้ในรายที่นำไปลงทุนอย่างจริงจังนั้นทางผู้กู้ได้ศึกษาหาความรู้ก่อนที่จะประกอบการจริง โดยมีแหล่งในการหาความรู้เช่น หนังสือ สอบถามผู้รู้ มีประสบการณ์อยู่ก่อนแล้ว

2) การจัดทำบัญชี ด้านนี้ทางผู้กู้มิได้จัดทำบัญชีอย่างเป็นทางการ เนื่องจากไม่มีความรู้ที่คึกในการจัดทำบัญชี ทำให้ไม่มีบัญชีแสดงการใช้จ่ายเงิน เพียงแต่ประมาณการรายรับและรายจ่ายเท่านั้น

3) การหาความรู้เพิ่มเติม ส่วนใหญ่ผู้ที่จะหาความรู้ก่อนที่จะทำการลงทุน แต่หากเกิดปัญหาขึ้นก็จะพยายามแก้ไขปัญหา โดยขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ ในการหาความรู้เพิ่มเติมนั้นก็ศึกษาจากประสบการณ์จริงเป็นส่วนใหญ่

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

1) ผลทางตรง ในส่วนที่เป็นรายได้ในรูปตัวเงิน จะเป็นกิจการในด้านการบริการที่จะมีผลออกมาในรูปตัวเงิน โดยแบ่งเป็นส่วนที่ต้องนำมาลงทุน และส่วนที่เป็นผลกำไร และนำมาคืนในส่วนที่กู้มา ส่วนที่ได้ในรูปของผลผลิต เช่นด้านการเลี้ยงสัตว์ ปลูกพืชผัก โดยเมื่อได้ในรูปผลผลิตก็จะนำไปจำหน่าย

2) ผลกระทบทางตรง ในการขยายกิจการจะมีโอกาสในการทำได้สูงเพราะเมื่อได้รับรายได้ก็จะมีเงินมาปรับปรุงกิจการต่อไป เพื่อให้ผลกำไรมากขึ้นมีกำไร มีการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้กิจการมีการพัฒนาในทางที่ดีขึ้น เพราะอยากจะทำให้กิจการมีความเจริญก้าวหน้า และดำเนินการกิจการต่อไป

3) ผลกระทบทางอ้อม ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่ต้องเดินทางไปทำงานในต่างต่างถิ่น มีความเข้มแข็งในการที่จะทำกิจการให้ดำเนินต่อ ๆ ไป ให้กับรุ่นลูก รุ่นหลาน ทำให้สมาชิกรุ่นใหม่ไม่ต้องเดินทางออกจากหมู่บ้านเพราะมีการจ้างงานภายในหมู่บ้าน หรือมีงานรองรับให้ดำเนินการต่อจากพ่อแม่

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ การเกษตร และเลี้ยงสัตว์ ในหมู่บ้าน สรุปได้ดังนี้ ในการทำการเกษตร เช่นการปลูกผักจากผู้กู้เงินไปทำนั้น ได้มีการอบรมก่อนที่จะทำการจริง โดยในการปลูกผัก เน้นการใช้ปุ๋ยจุลินทรีย์ อี เอ็ม ซึ่งปลอดภัย เป็นวิธีที่กำลังนิยมเนื่องจากผู้บริโภคสนใจในผักประเภทปลอดภัย ส่วนในเรื่องการเลี้ยงสัตว์ ภายในหมู่บ้านได้มีการกู้เงินเพื่อเลี้ยงปลาที่ส่งขาย ซึ่งผู้ประกอบการนั้นได้ศึกษาจากผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการประกอบการด้านนี้มาก่อน โดยเมื่อทำการเลี้ยงแล้วมีผู้มาติดต่อในการเหมาปลาทั้งหมดเมื่อได้ขนาดที่ต้องการ

3.1 อาชีพปลูกผักปลอดภัยปึงจัญนำเข้าที่ตีได้แก่ พันธุ์ผักที่มีคุณภาพ ไม่มีโรคติดมา ไม่มีเชื้อรา มีเงินลงทุนที่พอเพียง สถานที่เหมาะสม กระบวนการที่ตีได้แก่ ได้ทำการศึกษาขั้นตอนในการทำงานที่แน่นอน ศึกษาอย่างแท้จริง มีการจัดการที่สามารถปฏิบัติได้จริงอย่างได้ผล ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ผักที่สดสะอาดในการนำไปจำหน่าย มีปริมาณที่เพียงพอต่อกลุ่มผู้บริโภคที่สนใจ และได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่า

3.2 อาชีพเลี้ยงปลาทับทิม ปัจจุบันนำเข้าที่ตี ได้แก่ เงินกู้ที่ได้รับพอเพียงในการลงทุน พันธุ์ปลาที่เหมาะสม แข็งแรง มีสถานที่ในการเลี้ยงภายในหมู่บ้าน ศึกษาขั้นตอนในการเลี้ยงอย่างดี กระบวนการที่ตีได้แก่ การประกอบกรงที่ถูกขั้นตอน และถูกวิธี มีการหาความรู้เพิ่มเติมเป็นระยะ ๆ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะได้แก่ ผลตอบแทนในรูปแบบผลผลิต คือขนาดของปลาเป็นที่ต้องการของตลาด ผลตอบแทนในรูปแบบตัวเงินคือเมื่อขายผลผลิตแล้วมีผลตอบแทนที่น่าพอใจเพื่อใช้ในการขยายกิจการต่อไป และมีเงินส่งใช้กองทุน

3.3 อาชีพทำปลาทุส่งตลาด ปัจจุบันนำเข้าที่ตี ได้แก่ วัตถุดิบในการทำในที่นี้ ได้แก่ ปลาทุสดที่มีคุณภาพ เครื่องใช้เหมาะสมในการผลิต กระบวนการที่ตีได้แก่ การคัดต่อวัตถุดิบในการผลิต การหาตลาดในการจัดส่งสินค้า มีการปรับปรุงคุณภาพของสินค้าให้พัฒนาขึ้น ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ในรูปแบบผลผลิตคือได้ปลาทุที่ตี สด สะอาด ในรูปแบบตัวเงินคือขายได้ และพอมีเหลือในการขยายกิจการต่อไป หากมีการขยายงานก็อาจมีการจ้างงานภายในหมู่บ้านขึ้น ครอบครัวมีความเข้มแข็งมีอาชีพเลี้ยงตนเองได้

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

4.1 ผลที่เกิดจาก เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกภายในชุมชนมีการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ร้านค้า – ร้านของชำ หรือร้านขายขนมเค้ก ๆ มีมากขึ้น คนชรามีรายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ จากการขายของพอเลี้ยงชีพได้

4.2 ผลที่เกิดจาก ความเข้มแข็งของชุมชน พบว่า สมาชิกมีความสามัคคีกันภายในหมู่บ้าน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยสังเกตจากการที่ช่วยค้ำประกันให้กันและกัน มีการรับฟังความคิดเห็นของกันและกันจากการที่ได้ร่วมประชุมแก้ไขปัญหาต่าง ๆ มีความสามารถในการเลี้ยงชีพ โดยได้ประกอบอาชีพที่ชอบ และถนัด โดยมีโอกาสได้ลงทุนประกอบกิจการ

4.3 ผลที่เกิดจาก อาชีพ พบว่า ในผู้กู้ที่มีสมาชิกหลายคน โดยที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว ก็เกิดอาชีพเสริมได้ เช่น ถู กู้เพื่อให้บิดา มารดา เลี้ยงเปิด ไร่ เป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่งของครอบครัว

4.4 ผลที่เกิดจาก ความรู้ความเข้าใจในกองทุนหมู่บ้าน พบว่า สมาชิกมีความเข้าใจในบทบาทของกองทุนหมู่บ้านมากขึ้น โดยได้ศึกษาจากระเบียบกองทุนและพูดคุยกันภายในที่ประชุมกองทุนฯ

4.5 ผลที่เกิดจาก กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิก พบว่า ทำให้สมาชิกภายในชุมชนมีการพบปะกันมากขึ้น มีการพูดคุยถึงปัญหาเมื่อได้ร่วมประชุมกัน ทำให้เข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นภายในชุมชนได้ดีขึ้น

4.6 ผลที่เกิดจาก การชำระหนี้ พบว่า การที่กองทุนฯ จะอยู่รอด และยั่งยืนนั้น ทุกคนที่

กู้ยืมเงินไปจะต้องร่วมกันชำระเงินให้ตรงเวลา เพราะจะทำให้ผลการดำเนินงานของกองทุนเป็นไปตามขั้นตอนของการบริหารงาน

4.7 ผลที่เกิดจาก ทักษะคติของชุมชนต่อกองทุนฯ พบว่า หากชุมชนมีความเข้าใจและเห็นชอบในการดำเนินงานของกองทุน ทำให้สมาชิกทราบถึงความสำคัญที่ได้มีกองทุนหมู่บ้านเกิดขึ้น จะทำให้สมาชิกให้ความร่วมมือในการทำงานต่าง ๆ ของกองทุนฯ

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พบว่า

1) การเกิดกองทุน พบว่า มีกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้ามาเป็นจำนวนเงิน 1 ล้านบาท โดยทางผู้นำชุมชน มีความคิดที่จะให้เกิดกองทุนเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ต้องการกู้เงินเพื่อนำมาประกอบอาชีพ เพื่อเป็นการลงทุนเพิ่มเติม หรือเริ่มต้นประกอบธุรกิจใหม่ เป็นการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสมาชิกภายในชุมชนให้สามารถเลี้ยงครอบครัวได้อยู่รอด โดยในการเริ่มประชุมในครั้งแรกได้รับความอนุเคราะห์จากทางองค์การบริหารส่วนตำบลในการร่วมสังเกตการณ์และให้คำปรึกษา โดยมีสมาชิกภายในหมู่บ้านเข้าร่วมในการเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนฯ และประธานกองทุนฯ โดยมีสมาชิกเข้าร่วมสมัครเป็นจำนวน 103 ราย และได้กู้ไปแล้วจำนวน 73 ราย

2) ระเบียบบริหารกองทุน พบว่า ทางคณะกรรมการเป็นผู้ร่วมจัดทำระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองตะคองขึ้น โดยมีคณะกรรมการกองทุนทั้งสิ้น 11 ท่าน โดยคัดเลือกจากการจัดประชาคมหมู่บ้านจากที่เสนอชื่อ และแต่งตั้ง มีการประชุมคณะกรรมการบ้าง เพื่อชี้แจงถึงข้อสงสัย มีการรับสมาชิกเรื่อย ๆ แต่ในการจัดทำบัญชีของกองทุนนั้น ตามความเห็นยังไม่เป็นระบบนัก ในการตัดสินใจเงินกู้บางครั้งมิได้ประชุมคณะกรรมการฯ ทั้งหมด ซึ่งผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ในบางรายก็พอใจ แต่ในรายที่ได้นำไปลงทุนแล้วไม่เพียงพอที่ต้องการเพิ่มอีกบ้าง ในการจัดสรรผลประโยชน์ทางกองทุนจะจัดสรรในตอนสิ้นปี จากดอกเบี้ยที่ได้รับ

3) การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง พบว่า มีความเข้าใจในเรื่องการพึ่งพาตนเอง โดยการมีการประกอบอาชีพภายในหมู่บ้าน ไม่ต้องเข้าไปทำงานในเมืองหลวง เป็นการพัฒนาตนเองและชุมชนด้วย มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้แก่ผู้เฒ่ามาใช้

4) การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจและสังคม พบว่า เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านฯ เข้ามาผู้ที่ต้องการกู้เงินจากนายนทุนนอกระบบ ลดน้อยลง มีการชี้แจงเรื่องเกี่ยวกับกองทุน โดยมีการประชุมสมาชิก เกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนให้อยู่รอดและยั่งยืน

5) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น พบว่า ชุมชนมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนฯ ได้ในระดับหนึ่งโดยชุมชนเองร่วมกันกำหนดทิศทางการดำเนินการด้านสภาพแวดล้อมของชุมชนไม่ได้เปลี่ยนแปลงมากนัก ยังคงสภาพอยู่ในลักษณะเดิมเพียงแต่มีการประกอบอาชีพใหม่เกิดขึ้น การดำเนินงานที่ผ่านมาในด้านการเงิน จำนวนเงินของกองทุนในบัญชีนั้นมีการเปลี่ยนแปลงโดยเมื่อได้รับชำระคืนมา ทางกองทุนก็ได้ปล่อยให้กู้ยืม จึงยังคงมีเงินในบัญชีไม่มากเท่าที่ควรจะเป็น ในด้านทรัพยากรทางกายภาพ มีการประกอบอาชีพเพิ่มขึ้น ที่เห็นได้ชัดเป็นการประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น เลี้ยงปลา โดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีได้แก่ ธรรมชาติของหมู่บ้าน มีสำนักสงฆ์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง มีโรงเรียนในเขตบริการที่หมู่บ้านใกล้เคียง ส่วนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา ทางผู้ปกครองก็ได้มีการส่งบุตรหลานไปเรียน มีผู้จบการศึกษาอยู่ในระดับหนึ่ง ความเข้มแข็งของการประกอบกิจการของผู้กู้ จะเป็นประเภทค้าขาย เพราะผู้กู้ไปประกอบกิจการด้านนี้ได้มีการประกอบอาชีพอยู่ก่อนแล้ว โดยได้นำไปลงทุนเสริม อาชีพด้านการเกษตร ถึงจะเป็นอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่แต่ก็มีแนวโน้มที่จะขยายต่อไปได้ดี หากผู้ประกอบการสนใจในการขยายกิจการ

5.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์

5.2.1 ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

- 1) นโยบายของรัฐบาล เป็นนโยบายที่ส่งเสริมการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านฯ ส่งเสริมให้ประชาชนมีงานทำ มีช่องทางในการประกอบอาชีพ สร้างโอกาสให้กับผู้ที่ไม่มีทุนในการเริ่มลงทุน
- 2) ความร่วมมือของสมาชิกภายในชุมชน หากขาดส่วนนี้ก็จะไม่สามารถก่อตั้งกองทุนขึ้นได้ เพราะกองทุนเป็นของทุกคนจึงต้องมีความร่วมมือในการดำเนินกิจการกองทุนฯ
- 3) ความรู้และเทคนิคในการประกอบอาชีพ ถ้ามีความชำนาญและความถนัดในการประกอบอาชีพ จะทำให้เงินที่ลงทุนไปให้ผลผลิตที่ดี และคุ้มค่ากับการลงทุน มีเงินมาจุนเจือครอบครัวและสงเคราะห์ให้กับกองทุนได้ตรงเวลา
- 4) ระเบียบกองทุนหมู่บ้านที่ดี จะทำให้การดำเนินงานของกองทุนเป็นไปอย่างมีระบบ และสมาชิกก็สามารถเข้าใจได้ง่ายถึงระบบที่ทางกองทุนจะปฏิบัติ
- 5) การชำระเงินคืนของสมาชิก จะทำให้กองทุนฯ อยู่อย่างยั่งยืน เพราะมีเงินหมุนเวียนอยู่ให้กับสมาชิกอื่นที่ต้องการเงินกู้

5.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) คณะกรรมการกองทุนฯ ในการทำงานกลุ่ม บางครั้งหากไม่มีผู้ร่วมมือในการทำงาน ไม่มีการกระจายอำนาจให้ทั่วถึง ทำให้บางครั้งในการทำงานก็มีผู้ที่ทราบข้อมูลเพียงบางคนเท่านั้น

2) การทำบัญชี การจัดทำบัญชีในขณะนี้ยังคงไม่เป็นระบบที่ทางรัฐบาลได้กำหนด ทำให้การตรวจสอบเป็นไปได้ยาก

3) จำนวนเงินที่อนุมัติให้กู้ ในรายที่มีการนำไปลงทุนและมีแนวโน้มที่ประสบผลสำเร็จ แต่ต้องใช้ทุนสูง ทำให้เสียโอกาสในการขยายกิจการเพิ่มเติม

4) การอนุมัติให้กู้ บางครั้งไม่ได้ทำการตรวจสอบอย่างแท้จริงว่าจะนำเงินไปประกอบอาชีพใด หรือลงทุนในด้านบางครั้งทำให้เกิดการขัดแย้งกันเอง เพราะบางครั้งผู้ที่ได้ ไม่ได้นำเงินไปลงทุนอะไร แต่ผู้ที่ไม่ได้รับการอนุมัติต้องการลงทุนอย่างจริงจัง

5) ความสนิทสนมกันภายในหมู่บ้าน ทำให้ในการติดตามทวงหนี้เป็นไปได้ยากเนื่องจากอยู่บ้านใกล้เรือนเคียง

5.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ในความร่วมมือในการทำให้เกิดการเรียนรู้จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง ทางคณะพัฒนากรอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบลการเรียนรู้จากชาวบ้าน ทำให้ทราบถึงความเป็นมาเป็นไปของกองทุนหมู่บ้านฯ และยังได้รับความรู้จากการเรียนการสอนจากคณะอาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

5.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในขั้นที่น่าพอใจเพราะภายในชุมชนมีความสามัคคีกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์กันภายในหมู่บ้านเป็นไปในขั้นที่ดี มีความสนใจซึ่งกันและกัน ไม่ถึงกับห่างเหิน ถึงแม้จะไม่ค่อยได้พบปะกัน แต่เมื่อทางหมู่บ้านขอความช่วยเหลือชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือดี ยังคงเชื่อฟังผู้นำหมู่บ้าน ครอบครัวยุคแต่ละครอบครัวส่วนใหญ่ก็สามารถเลี้ยงตัวได้ รายได้ก็จุนเจือครอบครัวได้

2) ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะเน้นในรูปแบบความสามัคคี ประองคองกันภายในหมู่บ้านมากกว่าหัวข้ออื่น เช่นการร่วมมือกันเมื่อทางหมู่บ้านมีงานประจำปี งานกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.1.1 ศึกษาการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านหนองตะคอง หมู่ที่ 1

- 1) การกระจายหน้าที่ให้แก่คณะกรรมการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 2) การจัดระบบในการให้สมาชิกออกกู้และการติดตามชำระหนี้
- 3) แนวโน้มที่โครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง อยู่ยั่งยืน โดยปัจจัยต่าง ๆ

1.1.2 ศึกษาสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุนที่มีการกู้เงินจากกองทุน ไปประกอบ

อาชีพ

- 1) ความเป็นอยู่ของสมาชิกกองทุน เมื่อได้รับจัดสรรเงินจากโครงการกองทุนหมู่บ้านฯ
- 2) อาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในชุมชน เมื่อสมาชิกได้รับจัดสรรเงินในการดำเนินการสร้างอาชีพ
- 3) การยกระดับฐานะของสมาชิกชุมชน เมื่อมีการประกอบอาชีพเสริมเพิ่มรายได้
- 4) ความสามัคคีภายในชุมชนและความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเข้ามาในหมู่บ้าน

1.2 วิธีการดำเนินงาน

1) ในการเลือกกลุ่มเป้าหมาย เป็นขั้นตอนที่สำคัญ โดยจะต้องทราบความต้องการข้อมูลชนิดใดโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย, การสุ่มตัวอย่างแบบช่วงชั้น, ตัวอย่างได้มาโดยบังเอิญ, ตัวอย่างที่ได้จากการเจาะจง

2) เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ส่วนใหญ่จะใช้ตามแบบ บร. ต่าง ๆ ที่ได้กำหนดมาให้ใช้ในการหาข้อมูล ยังได้ใช้ข้อมูลที่มีอยู่ก่อน ได้แก่ ข้อมูล จปฐ. และ กชช.2ค. เอกสารข้อมูลกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้ปฏิบัติงานอยู่

3) การรวบรวมข้อมูล ต้องจัดทำให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยข้อมูลที่ได้มีจากหลายแหล่ง เช่น ข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ โดยข้อมูลทั้งสองต่างมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่อง ซึ่งทางผู้จัดทำสารนิพนธ์ต้องนำมาประยุกต์ในการประกอบใช้ ซึ่งข้อมูลก็มีทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จึงได้นำมาใช้ตามลักษณะข้อมูลที่ต้องการ การเก็บข้อมูลนั้นก็ยังมีหลากหลายวิธี เช่น การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม การสังเกต โดยอาศัยตามแบบ บร. ต่าง ๆ

4) การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการจัดทำเพื่อให้ข้อมูลที่ได้รับเป็นระบบระเบียบ เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการใช้ข้อมูล เช่น การสรุปความตามที่ได้รับข้อมูล หรือการที่ข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ อาจต้องนำหลักคณิตศาสตร์มาช่วยในการสรุปข้อมูลที่ง่ายขึ้น โดยนำเอาข้อมูลมาดำเนินการโดยใช้หลักตรรกะ ให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

5) การจัดทำสารนิพนธ์ การนำเอาข้อมูลที่จำเป็นมารวบรวมเสนอ เพื่อนำเสนอในสิ่งที่ผู้จัดทำสารนิพนธ์ต้องการที่จะประเมินให้ทราบเป็นลายลักษณ์อักษร

1.3 ผลการดำเนินการ

1) ทำให้ทราบถึงวิธีการในการบริหารงานของกองทุนหมู่บ้าน การแบ่งหน้าที่ของคณะกรรมการ ระบบในการจัดให้กู้ และในการติดตามทวงถามหนี้ ทราบถึงสถานะของกองทุนว่าจะดำเนินไปได้ดีมีมากน้อยเพียงใด

2) ความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในชุมชนก่อนที่จะได้รับเงินกองทุนหมู่บ้าน และหลังจากที่ได้รับเงินกองทุนฯ มีความแตกต่างกันไปในทิศทางใด

2. อภิปรายผลดังนี้

2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านต้นตยั้งยืน

1) การเกิดกองทุน กองทุนจะก่อตั้งได้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายที่จะต้องให้ความร่วมมือ ร่วมใจในการก่อตั้ง มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน สมาชิกในชุมชนสนใจที่จะเข้าร่วมมากขึ้นเรื่อย ๆ

2) การมีระบบบริหารกองทุน ต้องมีการวางระบบในการบริหารที่ดี มีความชัดเจนในการบริหารงาน โดยทุก ๆ ฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารอย่างทั่วถึงและโปร่งใส

3) การเรียนรู้เพื่อพึ่งพาตนเอง สมาชิกภายในชุมชนสามารถหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง

4) การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น สมาชิกมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน มีความสามัคคี

2.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

2.2.1 ปัจจัยด้านบวก

1) ความอยากเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้มีการปรึกษากับผู้ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อน

2) การเรียนรู้จากการลองผิดลองถูก จนได้สิ่งที่ดีในการประกอบอาชีพ

3) แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมกันแก้ไข

2.2.2 ปัจจัยด้านลบ

- 1) การเรียกประชุม สมาชิกภายในชุมชนยังไม่เห็นความสำคัญของการประชุม
- 2) การเป็นหนี้ในระบบ เช่น กู้จากบุคคลที่ปล่อยเงินกู้แล้วเป็นดอกเบี้ยอัตราสูง
- 3) การนำเงินไปใช้ของสมาชิกยังไม่ได้ประโยชน์สูงสุด

2.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานของผู้จัดทำสารนิพนธ์ สมาชิกภายในหมู่บ้านมิได้สร้างเครือข่ายด้านการประกอบอาชีพร่วมกัน ในส่วนที่ทำการเลี้ยงปลา ก็จะได้ความรู้จากญาติ หรือบุคคลที่เคยประกอบอาชีพนี้มาก่อน และศึกษาปัญหาพร้อมกับการประกอบอาชีพ ในการปลูกผักปลอดสารพิษ ผู้ปลูกก็ได้รับการอบรมการผลิตผัก จุลินทรีย์ อี เอ็ม ที่ส่งการปลูกพืชปลอดสารพิษ

2.4 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

จากการสอบถามสมาชิกภายในชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะอยู่ที่ความสามัคคีของสมาชิก และความซื่อสัตย์ของสมาชิก ซึ่งมีความคล้ายกันกับ บร.2 ในการประชุมแต่ละครั้งภายในที่ประชุมจะเกิดความคิดที่แตกต่าง แต่ก็ได้สร้างความแตกแยกให้กับสมาชิก สมาชิกภายในชุมชนจะเน้น ความสามัคคีร่วมมือและความซื่อสัตย์

2.5 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

- 1) ผลโดยตรง (Immediate Result) การดำเนินการของสมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินงานที่เหมาะสม ทำให้เกิดรายได้เงินเชื่อครอบครัว และยังส่งชำระให้กับทางกองทุนได้
- 2) ผลกระทบโดยตรง (Direct Impact) ฐานะทางการเงินของผู้กู้ดีขึ้น เพราะได้นำเงินไปลงทุนให้กิจการมีการพัฒนาขึ้น ทำให้เกิดผลกำไร
- 3) ผลกระทบโดยอ้อม (Indirect Impact) ความเป็นอยู่ของสมาชิกภายในชุมชนดีขึ้น ในสมาชิกที่ไม่มีเงินในการลงทุนก็ทำให้ชีวิตมีความหวังขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ

- 1) อยากให้มีการพิจารณาที่เข้มงวดมากขึ้น มีการติดตามการดำเนินการของสมาชิก
- 2) สำหรับผู้ที่มิแน่นอนไม่ว่าการประกอบอาชีพจะรุ่งเรืองก็ให้อนุมัติวงเงินเพิ่มเป็นกรณีพิเศษ

3.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

- 1) จัดให้มีการกระจายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการกองทุนฯ อย่างทั่วถึง
- 2) มีการจัดทำบัญชีที่เป็นปัจจุบัน โดยมีคณะกรรมการฯ ที่จัดทำโดยตรง
- 3) มีการจัดคณะผู้ตรวจสอบกันเองภายในหมู่บ้าน

3.3 ข้อเสนอแนะการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1) ในการนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพ ในการเริ่มกิจการควรมีการหาข้อมูลในอาชีพที่จะทำเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น

2) ควรนำเงินที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ให้ได้สูงสุด ไม่เพียงแต่นำไปใช้เฉพาะหน้า

3.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้าวิจัยต่อไป

1) ควรจะจัดระบบในการตรวจสอบอย่างไร ให้เกิดความโปร่งใส และชัดเจน จากทางภาครัฐ

2) การดำเนินการกองทุนฯ อย่างไร ให้กองทุนอยู่ยั่งยืน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา**. 100,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : ทัศนทองการพิมพ์.
- _____ . (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. 100,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 1.
กรุงเทพฯ : เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- กสิกรไทย, ธนาคาร. (2545). **กสิกรไทยปีครึ่ง. ไทยเศรษฐกิจ แนวโน้มและทางรอดเศรษฐกิจไทย**.
(ฉบับพิเศษ) : 17 – 18
- การพัฒนาชุมชน, กรม. (2545). **ปฐจลา วิถีชนา กองทุนหมู่บ้าน**. 10,000 เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. 2544. **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยทุนหมู่บ้านว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544**. กรุงเทพฯ : บริษัทสหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. (2545). **สรุปภาวะเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ ไตรมาส 1/2544** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.nesdb.go.th>
- คณะกรรมการวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม, สำนักงาน. (2545). **ยุทธศาสตร์การพัฒนา SMEs** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.4sme.met>
- จำเนียร สุขหลายและคณะ. (2544). **แบบจำลอง CIPP**. ในสมหวัง พิธิยานุวัฒน์(บรรณาธิการ). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ** (หน้า221-234). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จเค็จ อินสว่าง. (กรกฎาคม 2545). **พลังชุมชน พลังแผ่นดิน** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.thairakthai.or.th>
- อเนก นาคบุตร. (กรกฎาคม 2545). **พลังชุมชน พลังแผ่นดิน** [ออนไลน์]. ได้จาก <http://www.thairakthai.or.th>